

ELŐFIZETÉS ÁR
 Egész évre 6 frt.
 Félévre 3 „
 Negyedévre 1 frt 50 kr
 Bérmentelen levelek
 csak ismert kezektől fo-
 gadtatnak el.
 Készítők nem adhatnak
 vissza.
 Egyes szám ára 20 kr.
 A nyilatkozat minden gar-
 mondosor díja 20 kr.

Z E M P L É N.

Társadalmi és irodalmi lap.

ZEMPLÉNVÁRMEGYE HIVATALOS KÖZLÖNYE

(Megjelenik minden vasárnap.)

HÍRDETÉSI DÍJ:
 hivatalos hirdetéseknekél:
 Minden egyes sor után
 1 kr.
 Asonfelül bélyeg 30 kr.
 Kiemelt díszbetűk s kör-
 zettel ellátott hirdetések
 nyelvéért természetesen
 minden 1 centiméter
 után 3 kr számítatnak.
 Állandó hirdetéseknekél
 kedvezmény nyújtatik.
 Hirdetéseket a „Zemplén”
 nyomdába küldendők.

HIVATALOS RÉSZ.

Zemplénavármegye alispánjától.

17182. 17250. 17320. 17573. szám.
 10 főszolgabíróknak.

Közírártétel végett tudatom, hogy Maléter Gyula eperjesi lakos loállománya az elrendelt zár alól feloldatott.

Sárosvármegye Jernege községében lakó Bánó Géza marha állománya lépfene miatt zár alá vétetett.

Ugyanott Huró község juh állományára himlő járvány miatt vesztéggár rendeltetett.

Ugyancsak fent nevezett vármegye Micsák község lo állományára a f. évi 16399. sz. alatt kiadott felhívásom szerint elrendelt vesztéggár újabb esetek miatt még 60 napra meghosszabbított.

S.-a.-Ujhely, 1888. nov. 23.

Alispán helyett: *Viczmány Ödön,*
 főjegyző.

16117. sz.

Zemplénavármegye alispánjától.

10 főszolgabíróknak.

A nagyméltóságú vallás és közoktatási minis-
 teriumnak az izraelita házassági ügy szabályo-
 zása ügyében 18211. sz. alatt kibocsátott rende-
 lőt alkalmazkodás és az illető anyakönyvi kerü-
 leti anyakönyvvezetőkkel közlés céljából máso-
 latban kiadom.

S.-a.-Ujhely, 1888. nov. 9.

Alispán helyett: *Viczmány Ödön,*
 főjegyző.

Másolat.

A vallás és közoktatásiügyi m. kir. minis-
 tertől 18211. sz. Zemplénavármegye közönségének.
 Felmerült kételyek folytán mihez tartásul értesitem
 a közönséget, hogy miután az izraelita házassági
 jog szabályozása tárgyában 1863. évi november
 hó 2-án 15940. sz. alatt kelt és 1878. évi szept.
 hó 21-én 17619. szám a. kiadott rendelettel
 újra közzé tett udvari kancelláriai rendelet érte-
 lésében a házasságra lépni szándékozó feleket szü-
 letési bizonyítvány nélkül összeadni nem szabad,
 minden oly esetben, midőn a házasságra lépni
 szándékozó izr. hitvallású egyén születési bizo-
 nyítványt szabályszerű anyakönyvi kivonat alak-
 jában bármely oknál fogva beszerezni s felmutatni
 nem képes, hozzám esetről-esetre jelentés teendő

T Á R C A.

A múlt heti koncertről.

— „Zemplén” eredeti tárcája. —

Az orvosok és gyógyszerészek, ha akarnak,
 nemcsak szomorúságot, de örömet is tudnak sze-
 rezni az emberiségnek. Megmutatták és fényesen
 bebizonyították ezt, már t. i. azt, hogy ők az em-
 beriség gyönyörűségére vannak rendelve, a f. hó
 1-én tartott koncerttel.

Mint hajdanta, a zene és a dalklaszikus ha-
 zájában, a madárdalos, holdsugaras lantpengető
 szerlem földén, Provánszban, messze országokból
 s a Rone partjairól, egy-egy provánszi gróf hívó
 szavára és udvarában egyesereglettek a kobzos
 trubadúrok, gitáros esztrümantörök, hogy a nagy
 közönség gyönyörködtesse és az első díjau
 szolgáló virágcokor elnyerése végett egymással
 költői versengésre szálljanak: úgy jöttek el mi-
 hozzánk a zemplénavármegyei orvos-gyógyász
 egyesület meghívására a dal művésznője, s a hu-
 ros zeneszerszámok művészei Kassáról, Budapest-
 ről, hogy S.-a.-Ujhely dalos apródjainak társasá-
 gában és a szólóművészet hatalmával gyönyör-
 rüségbe ringassák, a hétköznapi utcai zajból
 magasba ragadják lelkünket fel-fel az eget felé, hol az
 angyalok muzsika-szavának isteni élvezete kezdődik.

S mi mindeme isteni élvezetért csak prózai
 taps lármával adózhattunk, de amelyet meg-meg

oly célból, hogy vagy a születésnek utólagos anya-
 könyvi bejegyzése rendeltethessék el, vagy ha a
 születés körülményei kipuhatolhatók egyáltalán
 nem volnának, az illető egyének születési bizo-
 nyítvány hiányában a felderíthető egyéb adatok
 alapján való házasságra léphetése engedtesse meg.

Vármegyei szabályrendelet

az utakról és uti személyzetről.

III. FEJEZET.

A közmunka összeírása
 (Folytatás.)

66. §. A közmunkát az 1884. évi 9. t. c.
 alapján pontosan összeírni 8 napra a község há-
 zánál közszemlére kitenni minden községben az
 illető községi előljáróság köteles, ezen összeírást
 a járási főszolgabíró egy általa kitűzendő és a
 községeknek legalább 8 nappal előre körlevél út-
 ján tudomására adandó napon, községenként
 személyesen vagy helyettese által felülvizsgálni
 tartozik.

67. §. Ha a közmunkát összeíró községi
 előljáróság, vagy az összeírást felülvizsgáló járási
 főszolgabíró mulasztása folytán a községben igás
 marha vagy kézi napszám eltitkoltatnék, köteles
 a községi előljáró, ugy szintén az illető eltitkoló,
 minden eltitkolt darab után 3 ft, minden kézi
 napszám után 1 ft bírságot fizetni, utóbbi köteles
 lévén azon kívül még közmunkáját is természet-
 ben leróni.

68. §. A közmunka összeírása szeptember
 1-én veendő kezdetét, a járási főszolgabíró az
 összeírási kimutatásokat s a munkát megváltani
 kívánók névjegyzékét rendbírság terhe alatt ok-
 tóber 15-ig beterjeszteni köteles.

69. §. A kir. államépítészeti hivatal kidol-
 gozván a közmunka felosztására vonatkozó ter-
 vezeteket, azokat az alispán útján a decemberi
 állandó választmánynak, illetőleg közgyűlésnek
 jóváhagyás végett beterjeszteni köteles.

70. §. A bírság-pénzek kizárólag az illető
 járási utak javítására fordítandók.

IV. FEJEZET.

A közmunka-váltásról.

71. §. A jövő évre érvényes váltásdíj
 összegét, a tavaszi májusi évnegyedes rendes bi-
 zottsági közgyűlés határozza meg, a melyek éven-
 kint augusztus 15-ig köztudomásra hozandók.

72. §. A közmunkát megváltani szándéko-
 zók ebbeli akaratukat az összeírás alkalmával ki-

toldottunk fennszárnyaló lelkünk hozsannáival,
 éljen-kiáltásaival is.

Este hatkor a terem zsufolásig megtelt. Sok-
 szor találkozott már itt, a vármegyháza ősi falai
 között, a játékonyság templomában, városunknak
 és vidékének szép közönsége. De oly elegáns kö-
 zönség, aminő ez volt: itten együtt és egyszerre,
 még aligha volt jelen. A hölgyek, mint hajdan a
 „cour d'amouros” alkalmával történt, sűrű rajok-
 ban lepték el az első pad sorokat, legtöbbszörre
 kivágtak bál toalettekben, a férfiak szalón-öltö-
 zékben. Kocsi kocsi után robogott, s még a ko-
 csisok is oly büszke önérettel hajtottak, mintha
 egytől-egyig kerék-doktorok volnának. Pár perc
 mulva a tágas nagyterem színültig tömve volt. A zi-
 bongó elegáns közönség s a pálmákkal és zene-
 művészek mellszobráival ékesített emelvény, az
 ösmert és idegen sok szép Madonna-fővel együtt
 a pazar fényű világitásnál festői képet nyújtott.

Egyszerre csak templomi csend lett, — ami
 feledteté velünk, hogy Ujhelyben vagyunk, s va-
 lamely nagyváros koncert-termébe képzeltük ma-
 gunkat, hol a leghíresebb játékosok készülnek
 pályázni a babérrért.

A műsor gazdag, változatos volt.

Elsőül lépett föl *Thomán István*, budapesti
 zene-akadémiai tanár, kedves földink, kit a pödi
 umon való megjelenésekor a viszontlátás zajos
 tapsai köszöntöttek. Művészi zongora-játéka bámu-
 latba ejtette azokat, kik még nem hallották, azok
 pedig akik már élvezték, azt mondják hogy utolsó
 fellépte óta vágtatva haladt az abszolút művészi
 felé, s dacára a nem koncert-zongora kissé tompa

nyilatkoztatni tartoznak s ha az illetők ezen szán-
 dékukat ezen alkalommal vagy azon évi decem-
 ber hó 1-éig az alispánhoz bejelenteni elmulasz-
 tották, azon évi közmunkájukat többé meg nem
 válthatják, hanem azt természetben ledolgozni
 kötelesek, kivéve azon esetet, ha a vármegye a
 közmunka részbeni megváltására a kötelezetteket
 kényszeríti.

73. §. A megváltási összeg fele az illető által
 június 30-ig, a másik fele pedig december 31-ig
 végrehajtás terhe alatt a községnél fizetendő le,
 mely összegeket a községi bírák az alispánnak 3
 nap alatt beküldeni tartoznak.

74. §. A közmunka váltásdíj díjak a kir.
 államépítészeti hivatal részére a vármegye által
 megállapított átalányok és a kezelő személyzet
 fizetésén kívül, egyedül csak a megyei utak és
 műtárgyak építésére és fentartására fordítandók.

V. FEJEZET.

A közmunkának természetbeni leszolgáltatása.

75. §. A kir. államépítészeti hivatal a köz-
 munka összeírási kimutatások alapján kijelöli az
 év folyama alatt fentartandó megyei utak hosszát
 s meghatározza, hogy minden munkaköteles a ki-
 jelölt vonalon 2 köbméteres prizmak alakjában
 mennyi fedanyagot tartozik kiszállítani, melynél
 figyelembe veendő a községnek ugy a kavics-
 bánya, valamint az utzakasztól való távolsága.

76. §. Gyalog napszámra csak a közmunka-
 köteles fogadható el, minden más munkás vissza-
 utasítandó és a közmunkaköteles a váltásdíj össze-
 gszeg megfizetésére kötelezendő, özvegy asszonyok
 16 évet meghaladott férjével helyettesíthetik
 magukat.

77. §. A közmunkaköteles tartozik köz-
 munkája első felét május hó végéig, másik felét
 pedig november hó végeig leszolgáltatni, ellenkező
 esetben a váltásdíj rajta háromszorosan meg-
 veendő és szükség esetén végrehajtás útján lesz
 behajtható. Behajthatatlanság esetén a természet-
 ben munkát háromszoros ledolgozására kötelezendő.

78. §. A közmunka leszolgáltatása községen-
 kint jegyzékbe vezetendő s a leszolgált munkát
 az utbiztosok a község előljáróinak ellenjegyzése
 mellett igazolják.

79. §. A kézi munka leszolgáltatásai névre
 szóló bárcákkal ellenőriztetnek.

80. §. A megyei közmunka kijelölt céljától,
 a megye kivételes eltérő intézkedése nélkül el
 nem vonható és ha visszaélés által a megye a
 közmunka ledolgozásában károsodnék, valamint az

hangjának, darabjainak mindegyikében a legfino-
 mabb árnyalatokat is művészileg tudta értékesi-
 teni. Liszt »Rosignola«-ban bámulatosan kifejtett
 technikája, mindenkire elragadó hatással volt. Azt
 hisszük mi is, hogy a mesztrónak csakis ily játék
 lehetett ideál-képe, midőn zenei remekét megte-
 remtette. Thomának e koncertje bizonyára egy
 újabb fényes sugár lesz abból a nappól, a dicsőség-
 ből, mely művészi pályáját be fogja ragyoni, s egy
 újabb friss levél a babérkoszorúból, mely a művé-
 szek halántékát ékesíti.

Wittenberger-Breuer Ottilia asszony hangja oly
 szép csengésű s oly terjedelmes, minőt hallani
 valóban ritkaság. Bámulunk kell azon, hogy ily
 hangterjedelem mellett (az alsó g-tól a magas
 cis-ig) hirtelen száll messze túl városa határain.
 Mig »Erzsébet«-ben a könnyedséget, lágyságot
 csodáltuk, melylyel a rendelkezésére álló hang-
 anyagot felhasználta, addig a »Vorveri Morine«
 kedves dalában, melyet ajándékképpen nyújtott
 hálás közönségének a viharos tapsokért, az érze-
 lem erőteljességét, melyet hangjába tudott oltani.
 Szinte magunk előtt képzeltük azt, kinek szerel-
 met szenvedő ajkairól a meghalni vágyás panasza
 fohászként szállott fel Sajnáljuk, hogy pályája
 nem a nyilvános művészi pálya, melyen gyakrab-
 ban lenne szerencsénk hangjához, s nem csupán
 csak akkor, midőn városunkat ily ritka alkalom-
 kor kitüntető megtiszteltetésben akarja részesíteni.
 Szerencsétlenül benünket ezután gyakrabban,
 hogy ne csak jó szomszédunk Kassa, de Ujhely is
 lovagja lehessen s mint ilyen elmondhassa róla:
 »dame souverain de leurs pensées.«

Mai számunkhoz egy ív melléklet van csatolva.

utbiztosok vagy az illető is, a ki az utbiztosokkal összejárva a megyét megrövidítette, a büntető eljárásra vonatkozó eseteit kivéve 10—100 ftig terjedhető s közigazgatási uton behajtható bírsággal, nem fizetés esetén — két fértegy-egy napot számítva — megfelelő fogsággal lesz büntetendő s az utbiztos azonfelül szolgálatától felmentendő.

81. §. A ki közmunkáját meg nem váltotta: azt természetben ledolgozni köteles. A közmunka a törvényhatóság által egyesek kérelmére csak elemi csapások folytán engedhető el. A vármegyei közmunkának más célra és nem a vármegyei utakra való fordítását a törvényhatóság, községek, vagy testületek kérelmére kivételesen esetre csak akkor engedélyezheti, ha a közmunka kötelesek igazolják azt, hogy a múlt évi közmunkájukat leszolgáttatták, a községek vagy testületek pedig azt is igazolni tartoznak, hogy községi közmunkájukat a múlt évben miképen használták fel s ha ezt nem igazolják, a megyei közmunka eredeti céljától el nem vonható s részükre semmi esetre sem engedélyezhető. A közmunka elengedésre vagy más célra való fordítására vonatkozó határozatok csak a közmunka és közlekedési ministerium jóváhagyása után hajthatók végre.

82. §. Minden közmunkaköteles évenként félannyi községi munka ledolgozására kötelezhető, a mennyi megyei közmunkát az évi összeírás szerint teljesíteni tartozik. A községi közmunka felhasználása és ellenőrzése iránt az 1885. 13/1885. kgy. számú vármegyei szabályrendelet intézkedik.

83. §. A vármegyei és községi közmunka feletti felügyelet és leszolgáltatása ellenőrzésével jársonként *bizalmi férfiak* bizatnak meg. Ezen bizalmi férfiak 3 évről 3 évre a megyei bizottság tagjaiból a főszolgabírák javaslatának meghallgatásával s az állandó választmány előterjesztésére a törvényhatóság decemberi rendes közgyűlésén választatnak. A bizalmi férfiak a főszolgabíró és a kir. államépítészeti hivatal felkérésére a fedanyag és a mütárgyak átvételénél is közreműködnek.

84. §. Az állami és az államilag segélyezett utakon történt munkálatok felülvizsgálása a kir. kerületi felügyelők jogköréhez tartozik.

VI. FEJEZET.

A fedanyag és az uti eszközök.

85. §. Az utak fedanyaga a kavics és kő, melynek elsője átrostált, másika pedig törött állapotban, az illető közmunkaköteles által mindenkor tisztán adandó át — csak a vármegye által kijelölt bányákból hordandó, mely részről a roszt fedanyag el nem fogadható s az illetőnek be nem számítható.

86. §. A fedanyagok idejében való elkészítéséről és beszerzéséről a kir. államépítészeti hivatal gondoskodni tartozik. A mely bányából a kő csak nagyobb erő kifejtésével, vagy robbanó anyagokkal állítható elő, a kő az utialap pénzterherére pénzes erővel fejtendő, mely kérdésben a vármegye esetről-esetre határoz.

87. §. A beszerzendő uti eszközök a) talyiga b) vassereblye c) vaslapát d) sárhárító e) csákány f) prizmamérő, kalapács és rosta.

Ezen eszközök a vármegye által beszerezettvén, az utbiztosok által keltár mellett az utkarparónak kiadandók.

VII. FEJEZET.

Az utrendőrség.

Az erdőkön átvonuló utak mellett a fák az

Elischer ur gordonka játéka teljesen bevégzett művészi remek. Alig hallottunk még gordonkából oly tiszta varázshangokat előcsalni. Művészetének felmelegítő, ünnepies, ellenállhatatlan impressziói alatt állva, műszerszámban nem a köznapias „kis bőgőt”, hanem azt a romantikus hangszerszámot láttuk, mely a boldog szerelem sutogásától a vad örület ekstázisáig a szívnek minden lüktetését legaraválabbban kibeszélni képes.

Pöschl Gyula ur a hegedűnek illusztris mestere. Nem azok közül a művészek közül való, kik játékuik bensőségét, mélységét és magasságát bizonyos göröcsön vonaglások és szálnalmas kapálósásokban szemléltetik. Pöschl ur virtuozságát méltóságos nyugodtság jellemzi. S ezt nem veszi el akkor sem, midőn hangtornyozásában szédületes magasságig emelkedik. Játékának hatása megragad és elragad. Hallgatója a megszólaltatott zenei költeménynek minden szépségét vele együtt érzi és élvezi. Szívek üdültek, lelkek ifjodtak programjának mindenik számától.

Mátray Ödön ur Kassáról a zongora-kiséretet szolgáltatta a művész-triász: Wittenberger-Elischer-Pöschl remekeléséhez. A kép hatásában az árnyékolás is művészi kellék. Ő a művészek családjában csak epizód-alak volt ugyan ez alkalommal, de meglátszott játéka, hogy az epizód-alak hőszerepek egzekválására is termett. A közönség azzal mondotta el róla véleményét, hogy őt is tapssal s éljenzéssel tüntette ki.

Márgitay Józsi — ez alkalommal is megmutatta, hogy tiszteletreméltó magaslatán áll az éneklés művészetének. „Cicero pro domo sua” lenne róla magasztalólag szólni. Hanem ő maga büszke lehet a melegségre, melylyel dalait fogadták, — de

ut mindkét részéről 10 méter távolságban a tulajdonosok által kivágandók.

89. §. Az utakon létező bármilyen mütárgyakat és az utakat szegélyező ültetvényeket szándékosan sérteni tilos, az e tekintetbeni eljárás a befásítási szabályrendeletekben van szabályozva.

90. §. A vármegyei utakon az etetés s é szekerek csoportozása 1—5 ftig büntetés terhe alatt tilos.

A büntetéspénzek a község előljárói által beszedetvén a járási főszolgabírák utján az uti pénztárba lesznek átszolgáltatandók.

91. §. A vármegyei utakon csak balra szabad hajtani és jobbról szabad előzni. Vasláncokkal a járművek kerekeit kötni, mütárgyakon sebesen hajtani, fákot vontatni tilos.

A ki e szabály ellen vét, az utkarparó vagy csendőr által feltartóztatathatik, megzalogtatatik s a főszolgabíró által azonnal 1—5 ft bírsággal büntetethetik, mely büntetéspénzek az uti pénztárba beszolgáltatandók.

Az ut oldalárkától számítva fák csak 0.5 méter távolságban ültethetők s ilyenkor azoknak az ut felé hajló gyaljai levágandók.

Ha gépek vagy gőzkazánok valamely utszakason szállítatni szándékolatnának, köteles a szállító tulajdonos ezen körülményt úgy a járás főszolgabírájának, mint az utbiztosnak előzetesen bejelenteni s a főszolgabírótól erre az engedélyt kikérni.

A járás utbiztosa, vagy ha a szállítás állami uton eszközöltetnék, a kir. utmester, az utvonalon levő egyes hidakat megjelöli, melyeken a szállítás esetleg veszélylyel jár s a tulajdonos köteles ezen hidakat saját költségén az utbiztos vagy királyi utmester utmutatása szerint felpolcolni és a szállítást kísérő utmester vagy utbiztos fuvaráról és ellátásáról gondoskodni.

Ha ily szállítás több járás területén folytatólagosan eszközöltetnék a tulajdonos által ily bejelentés a szomszéd járás főszolgabírája és utbiztosához is megteendő s ilyenkor a járás határszélén a további gondoskodást egyik utbiztos vagy királyi utmester a másiknak előzetes értesítés mellett átadja.

Ha nagyobb hidakon eszközöltetik az ilyen szállítás, annak lehetősége iránt a kir. államépítészeti hivatal véleménye mindenkor előzetesen kikérendő.

Ha az illető kazán vagy gépszállító tulajdonos a hidakat ilyenkor megrongálná, köteles azokat azonnal saját költségén helyreállítani, ha pedig az előbb körülírt bejelentést elmulasztaná az esetleges károkkért felelős, azokat azonnal megszüntetni tartozik s ezenkívül 10—100 ft bírsággal sújtandó. Ezen bírságpénzek a vármegyei utfenntartási alap pénztárba szállítandók.

Az uttest szélességében négy lovat befogni vagy a járműveket 40 méternél szélesebben felmálházni tilos.

92. §. Az utvonalonok a községek nevei és az utrendőrségi szabályzatok oszlopos táblára kifüggesztendők.

VIII. FEJEZET.

A) *A vármegyei utak fentartása körül követendő eljárás.*

93. §. Az utak folytonosan ki vannak téve különféle rongálásoknak, melyek részint használatuk részint az idő változásai, sőt a növényzékáros behatása által is idézhetnek elő.

Ezen rongálások az utaknak folytonos ápo-

máltán büszke lehet arra is, hogy oly szép grácia, mint *Chyzer Margit* k. a. szolgáltatta ezüst csengésű és érzelmeteljes hangjához a pompás zongorakíséretet.

Az igazán szép, az igazán művészi becseslő koncertnek esti 8 $\frac{1}{2}$ órakor lett vége.

Miként előzetesen már tettük, most a koncert művészi értékének teljes ösmeretével még jogosabban ismételtük, hogy a művészeknek, az orvos-gyógyászoknak egyesületnek s a rendezőségnek, a nagy közönség nevében is, a valóban pártját ritkító művelvezetért hálás köszönetet mondunk.

Esteli 9-kor, a „Magyar-Király” szállónak tánctermében gyult össze a szép társaság. Az alkalomnak *bankett* volt a hivatalos neve, de a csapongó jókedv szignaturájához mérten találóbban nevezhetnők ezt akár *tósz-társaságnak* is. A 100—120 főre menő vendégcsereg duszgadzagon felterített s izlésesen feldíszített öt asztal körül foglalt helyet, közepén a művészek s hozzátartozóik ültek. Az elegáns toalettben megjelent hölgyek mindegyike egy-egy szép virágként tündökölt ki a férfiak szalon-öltözékének feketéjéből.

Az igen kedélyes hangulatban megindult vacsora, második fogásánál kezdődött a tósztokhoszu sora, melyet dr. *Hornay Béla* nyitott meg. E szép beszéddel stenografusunk a következőképpen számolt be:

„Tisztelt hölgyeim és uraim!

Igen kedves vendégeink!”

„Egy régi latin közmondás azt tartja, hogy: »praesente medico nihil nocet» (orvos jelenlétében mi sem árt). Dacára ennek a régi mondásnak, dacára annyi orvos jelenlétének, egyesületünk

lását és fentartását teszik szükségessé, melyek:

1. a kőpálya jó karban tartása.
2. az utpadkák, nyári utak, oldalárkok és rézsűk, továbbá
3. a mütárgyak, ugymint hidak, átereszek, támfalak, kerékvető, karfák stb. fentartására, végül
4. az utak mentén levő élőfák és fasorok ültetésére és ápolására vonatkoznak.

(Folyt. köv.)

Iparunk érdekében.

— Két cikk. —

II.

Hogy a tanulók szerződési idejük alatt kellő elméleti képzésben részesüljenek, állította fel a kormány az állam vagy a községek költségén az ipariskolákat. De hogy ezek a tanítók nagy fáradozása dacára sem érik el kitűzött céljukat, országos panaszként hangzik. Ennek számos oka közt bizonyára az első helyet foglalja el a tanulók folytonos és nagy mulasztása. Ennek ismét vagy a tanuló hanyagsága az oka és ekkor bűnhődik érte, mert isk. bizonyítványa bizonyos időre visszatartván, fel nem szabadulhat; vagy pedig mestere az oka (más körülmények is játszhatnak közbe, de ezekre nem reflektálok) és — ekkor is a szegény inas bűnhődik. Ez pedig már nem igazság.

Ama bizonyos mestereknek egyik része ugyanis szükséges rosznak tekintvén az iskolát, csak akkor küldi inasát oda, ha egyéb dolgot neki adni nem tud. Az ilyen tehát hol jön iskolába, hol nem. Az eredmény persze ennek megfelelő.

Egy másik része ismét az első években be sem iratja a fiut az iskolába; de utolsó évében rendszeren járítja őt oda. Ezt azonban nem tanuláért, hanem a felszabadításhoz szükséges isk. bizonyítványért járja.

Egy harmadik része pedig már oly indolenciával határos ellenszenvet tanusit inasának iskolába járása ellen, hogy inkább hajlandó azt a csekély bírságot lefizetni, melyet az elsőfoku iparhatóság reája a mulasztott órák számához képest kiró, sem hogy tanulóját iskolába járassa.

Az e fajta mesterek, mint a mondottakból rögtön kitűnik, a legképzetlenebbek; tehát magukhoz hasonló fiut is fogadnak föl. E *szegények* még irni-olvasni sem tudnak. Mestereik nem is tartják szükségesnek, hogy tudjanak (ők sem tanultak, mégis megélték!) és azért vagy nem is iratják az iskolába minden publikálás és fenyegetés dacára, vagy csak beiratják és többet nem is bocsátják őket. A beiratást elegendőnek tartják arra, hogy a tanítók hivata-

mégis megbetegedett. Megbetegedett pedig egyik legfontosabb, s életműködésében legszükségesebb szervére, mely minden társulatnak s egyesületnek szive: *financiális oldalára*. Hogy eleget tegyünk annak az általános elterjedt nézetnek, hogy önmagának doktora egy orvos sem lehet, konziliumba hívtunk egy ügyes idegen orvost — Melpomenét — hogy csodaszerevel a *dallal* s *zenével* kísérlet tegyünk. A *dallal* és *zenével*, melyek életünk hü kísérői, a vidám dajka danától, mely bölcsőnk mellett zendül meg, a bus dalig, mely sirhantunk felett hangzik el. Kísérlet tegyünk evvel az internacionális szerrel, melyből a kerek föld minden népe, minden nemzete, agg és gyermek egyaránt, vigaszt merit, mely öntudatlanul fákad, mint tiszta forrás a hegyből, keblünk mélyéből, mely mindenki nyelvén mindenki szívéhez egyaránt szól. Vidámságát fokozza a vigadónak, s vigaszt nyújt a busulónak. Az öreg, a tapasztalt Eszkuláp, karján vezette be a mindig ifju szép istennőt, Melpomenet, s abban a teremben, hol rendszeren tudományos, talán száraz, talán néha kissé unalmas fololvasásainkat szoktuk tartani, ma a zene vig Muzsája tartott előadást, s egy Wagner, Liszt, Bethoven, Schubert ábrándjait, gondolatait, magasroptu eszméit, *azoknak méltó képviselői által* varázsolta lelkünk elé. Azt tartják, hogy a dal, a zene az, mely legkönnyebben megtalálja az utat szívünkhöz, s mely legkönnyebben uralkodik a felett; hogy kedélyünk hangszer, melynek billentyűin, melynek hurjaiból ügyes játékos, tetszésszerinti akkordokat csalhat ki. De mi mondhatjuk, hogy nemcsak most, e pillanatban, annak hatása alatt, midőn még fülünkben, agyunkban, szívünkben kalandoznak az önök által kicsalt varázshangok,

Folytatás a mellékleten

losan bizonyítsák, miszerint: a fiu járt az iskolába, tehát felszabadulhat. Ha azonban a tanítók a bizonyítvány adását megtagadják (mert már 40 órai mulasztás is elegendő arra, hogy egy évre legyen visszavetve a tanuló), úgy ők durva megtámadásoknak és egyéb kellemetlenségeknek teszik ki magukat e mesterurak részéről. Nos és a szegény inas? Ez nem tudván felszabadulni, tovább is kénytelen „inaskodni“ és így nyér a mester! A szegény fiu ezenkívül mesterének köszönheti, hogy sem írni-olvasni, sem számolni meg nem tanult és valószínűleg nem is fog sohasem megtanulni. Az iskola fentartására áldozott költség tehát más egyéssel együtt ezekre nézve elvesztés.

Méltán megüthetjük minden jobb érzésű ember ez igazságtalanság láttára. Minden ily esetben ismétlődik a világrendben észlelhető ama törvény, melyszerint a gyengébb az erősebbel való küzdelmében elbukik. De hatalmunkban van a másik törvényt is alkalmazni: igazságot szolgáltatni és büntetni. Nem lehet engedni, hogy a szegény nép gyermeke egyes szivtelen emberek önkényének ennyire ki legyen téve! Az elsőfokú iparhatóságnak hatalmában van, hogy a hibást érdeme szerint büntesse. Alkalmazza csak párszor a 157. §-t teljes szigorúban és majd meglátjuk, hogy az óriási mulasztások száma jövőben rohamosan csökkenni fog. Sujsza azt, aki nem akar méltányosságról, humanizmusról és törvénytiszteltről valamit tudni; aki nem akar idők haladásáról, kulturális és országos vagyoni érdekekről hallani; aki nem áttolja kinyilvánítani, hogy a saját fiát szívesen oktatja mesterségében és iskoláztatja, de a más ember fiával inkább krumplit kapáltat, mert: „ez jobban ki fizeti magát.“ Ugyanazok, kik oly hetykén beszélnek az enyhe bírságok krajcárjairól, ugyanazok meg lesznek törve a törvény alkalmazása, a drákói szigor hatalma által.

Az elsőfokú iparhatóságnak azonban (mint szolgabírói hivatalnak) sokoldalú elfoglaltságánál fogva fölülte nehéz helyzete van ily ügyek elintézésében; azért kell, hogy mind az iparhatósági megbízottak, mind a tanítók által eljárásában kellőleg támogattassék. Amazoknak polgári becsülete, emezeknek pedig amaz érdeke, hogy háládatlan munkát ne végezzenek, parancsolja ezt.

Járják be az iparhatósági megbízottak kötelességszerűleg minden évben a műhelyeket és iskolákat (173. §.) s a tapasztal-

melyek által művészetük hozzánk szólott, melylyel teljesen meghódítottak maguknak, hanem a messze jövőben is, midőn a hangok csak távoli viszhangok lesznek majd, egy örökké kedves, elfeledhetetlen emlékünkné lesz a mai est. Midőn az orvos-gyógyszerész egyesület nevében legnagyobb köszönetem fejezném ki, hogy szíves felkérésünkre teljes készséggel engedve, körünkben megjelenni kegyesek voltak: poharamat emelem önkért: a rendezők nevében, kiknek kérésére, — az egyesület s a kultúra nevében. melynek érdekében, — s ha megengedik: az itt jelenlevők, Ujhely városa, sőt Zemplénvármegye közönsége és intelligenciája nevében is, mely ma oly számmal jelent meg művészetük hallgatására, minőben csak azt a helyi viszonyok megengedhették. A konziliumot megtartottuk, a csoda-szert beadtuk — s egyesületünk meggyógyulva, megifjodva ismét folytathatja megkezdett működését. Önöké az érdem, ha a tudomány fátylájával kezünkben, a szellemi felvilágosodás munkáján tovább is fáradozhatunk. És ha fáradozásunkat siker koronázza: önök osztoznak a sikerben is. Legyen önök jutalma az elsőmérés — a kapott viharos tapsok, s a mienk a szerencse, hogy körünkben üdvözölhetjük.

Viharos, szivből jövő éljen-kiáltások hangzottak e szép és lelkes szavak után a jelenlevő művészek felé, kik meghatva fogadták ujhelyi jó szomszédai baráti érzelmeinek eme tolmácsolását. Ezután a tósztv. versenyek következtek közt: pedig poharat üritettek általános tetszés közt: Horváth József az orvos-gyógyszerész egyesületért, Füzesséry Tamás, n.-mihályi főszolgabíró Wittenbergerné asszonyért, Dr. Sebők Antal Matolay Etele

taltakról lalkiismeretesen referálnak az iparhatóságnak; a tanítók pedig ismerjék szigorú kötelességüknek, hogy a mulasztók névsorát legalább is évnegyedenként kiterjeszszék. Az iparhatóságról meg vagyunk győződve, hogy a visszaéléseket alaposan megvizsgálja és terjedésüknek erős kézzel határt szab.

Az iparos osztály érdekeinek azonban mégis megfelelőbb volna, ha városunkban is létesülne egy ipartestület, mely azon fontos hatósági jogkörrel, feladatánál és céljánál fogva, melyet a törvény 126. és más §-a neki biztosít, hivatva volna az iparhatóságnak amennyi is nehéz munkáját a terhek egy tekintélyes részének átvétele által megkönnyíteni; hivatva volna a maga- és iparának érdekeit istápolni; hivatva volna egyes dolgokban érvényes határozatot hozni: jelenleg nehezen ellenőrizhető visszaéléseket megszüntetni, a haladásnak, a humanizmusnak ellenben (munkakiállítások rendezése, legényegyesületek létesítése, szövetkezetek, hitelegyesületek alkotása, ösztöndíjak alapítása stb. által) magasabb oltárokat emelni.

Igazán csodálkozunk kell, hogy már eddig is nem létesült nálunk ipartestület. Pedig én úgy tudom, hogy az ujhelyi járás derék főszbirája annak idején megtette az alakuláshoz szükséges lépéseket. De ha egyszer az ahhoz szükséges kétharmadnyi többség azt nem „kivánta.“ Miért? Talán iparosaink többsége nem tudná fölfogni saját érdekeit és azért mond le jogairól? Vagy talán valamely szakipartársulat féltékeny vagyonára? — Ugy látszik! Pedig ez utóbíró is világosan rendelkezik az ipartörvény 125. §-ának harmadik pontja.

Addig is azonban, míg egy ügybuzgó és lelkes szakemberek által vezetett ipartestület alakul, addig is vegyék szíves partfogásukba az illetékes szakkörök az ipartanulóknak egy gyakorlati, mint elméleti képzését, mert: *amelyeknek a jelen mestereinél, olyanok a jövő mesterei!*

—e—l.

Vármegyei ügyek.

Vármegyénk közigazgatási bizottsága főispán ömeltóságának elnöke alatt f. hó 6-án tartotta havi ülését. A napirend megnyitása előtt főispán Hladonik János m.-laborci körjegyző felügyeletének ügyét hozta szönyegre és a már 5—6 hónap óta vajdó kérdésnek eldöntését sürgette. Az alispáni jelentés szerint nov. hó folyamán kivándorolt Amerikába 122 egyén, visszajöttek 69-en. Diószeghy János biz. tag, fölemlítette, hogy tudomása szerint újabb időben a Bodrogközről, különösen pedig Leányvárról, 100-nál több

ben vették utjokat Amerika felé. Közs. bírák felelősség terhe alatt ez alkalomból is utasítva lettek, hogy a kivándorlásra készülődő lakosokról járási főszolgabírákhoz esetről-esetre s késelem nélkül jelentést tegyenek. — A s.-a.-ujhelyi kerületi börtön-vizsgáló küldöttség jelentésének felolvasása után felirat intéztetett az igazs. ügyi miniszterhez, hogy a kórházul szolgáló helyiségeknek célszerű kibővítése, — ugyszintén a közegészségre vesztes hatású helyiségeknek kiürítése és átépítése iránt mielőbb intézkedjék. — Az árvasszéki elnök jelentése szerint, elintéztek november hónapban az árvasszéknél 1745 ügydot, hátrálékban maradt 1065, a szaporulat dec. hó 1-én, viszonyítva 1887-hez, 2441 db volt. — Olvastattak az m.-laborci kővászongyárnak, lapunk f. é. 48-ik számából már híven ösmert ügyében a járás főszbirájától beérkezett jelentés. A Lindenbaum Léni-féle, szédél-gésszel vádolt cég ügykezelésének tüzetes megvizsgálására Vladár Emil közgazdasági előadó s a járási főszbiró kiküldetett. — A kir. tanfelügyelő jelentette, hogy a tokaji és gálszécsi járássok főszbirói által hozzá beküldött, zsidó zugtanítókon megvett bírságpénzeket a magyarosító egyesület pénztárbátszolgáltatta. Afizetéseképtelen zugiskolafentartók a rájuk szabott pénzbüntetést leülték. Jól esett a k. tanf. szóbeli előadásából hallanunk, hogy míg ez előtt csak 2 évvel is a zugiskolák száma 90-re rugott, ez évben számuk 14-re lepadt s ezeknek a növekedései is széjjel lettek rebentve. Az ujhelyi szefárd-hitközség által berendezett iskola, a tapasztalt hiányokat helyreépítván, működését megkezdette; vallásitanítója azonban, aki notórius zugtanító, az iskolától eltávolított. Legujabban a Bodrogközön találtak buvóhelyeket az úzöbe vett „bocher“-ek. Üldöztetésük elrendeltetett. Orosz-Patak folyomódása, melyben egy ott lévő kincstári épületnek iskolai helyiségül leendő átengedését kérelmezi, pártolólág fölterjesztetett. Főispán elismeréssel emlékezett meg Grósz Antal bérlő nagybirtokosról, aki önként megajánlotta, hogy Monokon és Meggyaszón saját költségén kisdedóvó iskolákat állíttat s azokat évenként 100 ftnyi pénzadománnyal s kellő tüzelő fával segíteni fogja (Éljen! szerk.). — Kir. ügyész jelentése szerint a s.-a.-ujhelyi kerületi börtönben a rablétszám 248. Élelmezés ellen panasz nem emeltetett. Az egészségügyi állapot kielégítő. — Vármegyei főorvos jelentése szerint a közegészség rendkívül kedvező. A múlt hónapban 1474 gyermek s tanuló ifju vétetett szemvizsgálat alá, közülök hét egyiptomi szembetegségben (trachoma) szenvedőnek találtatott. Járási orvos utasítva lett, hogy az orvosi kezelés alatt álló szem-betegek kórtüneteiről 10 naponként a főorvoshoz jelentést tegyen. — Kir. építészeti hivatal főnöke jelentette, hogy az állami utaknak minden szakaszán a beágyazási éa javítási munkálatok megindítottak. Az országos közmunka ledolgozásának eredményét folytatólagosan felülvizsgálta a gálszécsi, varannai- és sztopkai járássok területén. Főlemlíteni való hiány (9.2 %) csak a gálszécsi járás területén konstátáltatott. A gesztelyi új Hernád-híd múlt hó 30-án megnyitott és a közforgalomnak átadatott. Viczmándy Ödön, főjegyző interpellációt intézett szakelődőhöz amiatt, hogy az országos közmunka ledolgozásának ellenőrzésére felkért bizottsági tagok, mint bizalmi férfiak, a felülvizsgálatra meg nem hívatnak. A szakelődőnek felvilágosító feleletéből az tünvén

mi ismét csak annak az öröndetes jele, hogy műveltsége már is sok oldalú s azt még több irányúvá tenni óhajtja, s hogy felfogta a kor intő szavát. (Tetszés) Különösen az előadásainkat díszítő hölgyek (Hosszan tartó éljenés) s mi apostolaink, (Éljenek!) kik mindig és mindenütt minden szépnek jónak és nemesnek voltak terjesztői s ma is azok. (Éljenés, taps) Közönségünk s különösen hölgyeinkre emelem poharamat. (Viharos éljenés)

Az epilógust Löcherer Andor és Kincsesy Péter szolgáltatták, amaz a női és férfi vendégeket, egy-szersmind a szomszéd egyesületek képviselőit, — emez Dr. Hornyayt, mint aki művész a rendezőségben éltette.

Az est pazar élvezetével ki-ki megelégedhetett volna, de az ifjuság a gyönyör poharát fenéig akarta kiüríteni.

Az asztalok egy pillanat alatt eltűntek a tereből s a párok sietve csoportosultak a zeneszek elé.

„Huzd hát Lajos!“ hallatszott innen-onnan, még olyanok ajkáról is, kik a táncról már réges-rég lemondottak.

A vonó megrándult s a párok a csárdás édes hullámzásába olvadtak.

A táncpárok közt láthatók valának: Bárdoss Ilona (Kassáról), Bencsik Irén, Bencsik Leona, Bydeskuthy Örzse, Boronkay Sarolta, Chyzer Margit, Chyzer Etelka, Diószeghy Örzse, Füzesséry Emma, Hunyor Annus, Meczner Ilona, Vályi Ella és Viczmándy Mariska.

A pezsgő jókedvvel lefolyt multság reggeli 5 óráig tartotta együtt a társaságot.

ki, hogy a felülvizsgálati napok kitűzése felől a járási székhelyekről nem kapnak e bizalmi férfiak s a községi előljáróságok kellő időben kiértesítést — rendeltetett, hogy az érdekeltség jövőre e határnapokról a »Zemplén« hivatalos részében is értesítsék. Szakeladónak a tokaj-tarcal-zombori ut ügyében felolvasott emlékirata és az ahhoz csatolt javaslat vétetvén tárgyalás alá, elrendelendőnek találtatt, hogy Tokaj, Tarcal és Zombor 1889. évi községi közmunka erejét a nevezett utvonatra fordítani köteles. — *Kir. adófelügyelő* jelentéséből megértettük, hogy a közadók befizetése kedvező eredményt mutat; nevezetesen, befizetett egyenes adókból: 279,386 ft 79¹/₂ kr (1887. novemberhez viszonyítva mostan több: 9569 ft 81 krral) hátralékban maradt: 68,208 ft 66 kr. — *Közigazgatási előadónak* nagy figyelemmel hallgatott terjedelmes és szépen kidolgozott jelentéséből fölemlítjük, hogy az aratás eredménye vármegyeszerte a középben alul álló volt. Őszi veteményeink, a repce kivételével, nagyon hátramaradtak. A szüret, eltekintve a filoxera által okozott óriási károsodástól, mennyiség- s minőségre nézve jónak mondható. Az allategészségügy kedvezőtlen. Marháinkat a ragadós tüdővész fenyegeti s a baj gyökere *Sandal* községben van. Imminens veszedelem fenyeget e tekintetben Sáros vármegye felől, hol a vármegyénkkel szomszédos mindenik község marhaállománya inficiálva van. Ezért a sárosi marhák kizárandók lennének a zempléni piacokról *Sandal* község pedig minden rendelkezésre álló erővel elszigetelendő. A közigazgatási előadó jelentésének eme pontja élénk eszmecserére szolgáltatott alkalmat, végre is elhatározott, hogy a régibb és ma holnap érvénybe lépő újabb törvények ide vonatkozó rendelkezései alapján Zemplénvármegye területéről a sárosi szarvasmarhák kizártnak, s ez intézkedésnek halaszthatatlanul szükséges voltáról, hangsúlyozásával annak, hogy a marhaállományban lévő tökélet fenyegető óriási károsodás csak drákói szigorúsággal háriható el, a közigazgatási miniszteriumhoz felterjesztés intézve s ennek hathatós támogatására főispán öméltsága is felkérte. Végre egy félig-meddig már feledésbe merült közigazgatási kérdést elevenített föl szakeladó s ez az, hogy a műtárgyak tervezésénél jövőre az legyen irányelv, hogy kőből építsenek. Befejezésül fölemlítjük még, hogy Goldmann Sámuel, Tóth András, Zsuszka Mihály, Csizmár Jakab, Jvancsó János, Hreskó János, Bajusz Mihály, Tihy György, Polner József, Suhoránszky János, Szabó György, Kurik János, Feczák János, Grün Mór és Balabas Ferenc katonaviselt egyéneknek elbocsátás, kivételes nőülési engedelem, — illetve kincstári átalány elengedése iránt benyújtott folyamodásai kedvező elintéztést nyertek. A folyó évben utolsó ülését végezvén a mostani alkalommal köz. bizottságunk — ennek nevében *Hlavathy* kir. ügyész tolmácsolta az érzelmeiket, kívánva, hogy főispán ur öméltságát, kedves családjával együtt, isten sokáig éltesse! Öméltsága viszonzásul minden jót kívánva a közelgő új évre, az ülés d. u. 1-kor végződött.

Hírek a nagyvilágból.

I. Ferenc József 40 éves császári uralkodásának jubileuma alkalmából *Smolka* elnök az osztrák képviselőház dec. 1-iki ülésén lelkes beszédet tartott, melynek vége így szól: »Még a legmagasabban állók és leghatalmasabbak is alá vannak vetve az emberi sors változandóságainak. Döntő marad azonban, hogy ami kivivatott, meg is tartasék, a birodalom és a nép javára értekesítették. És éppen e tekintetben büszkeséggel és örömmel tekinthet vissza **Ófelsége** a császár negyven évi uralkodására, oly birodalom élén, mely ma inkább, mint valaha örvend tiszteletet parancsoló helyzetnek — *mint szövetséges keresve, mint hű és hatalmas szövetséges nagyra becsülve és népének határtalan szeretete által környezve.* (Tetszés). A mindenható még hosszú évekig tartsa meg magasatos hivatásának áldásos teljesítésére a császárt, oltalmazza és áldja meg **Ófelsége**nek drága életét. Urunk, császáruk és királyunk éljen.* A ház háromszoros lelkesült »hoch« kiáltásba tört ki. **Ófelsége**ikhez a koronás fők mindenünne legszívesebb üdvözléseket küldtek. A császári legfelsőbb kézirat, mely *Taaffe* gf miniszterelnökhöz intézve s **Ófelsége** aláírásával Miramárban f. hó 2-án adatott ki, többek közt így szól: »... Az újra nyilvánult szeretetért és hűségért népeimnek, kiket mind egyformán szeretek szivem mélyéből jövő... köszönetemet nyilvánítom...«

Hány ember él a világon? Az eddig elfogadott számítások szerint az volt a tudományos hit, hogy 1000 millió ember él a föld kerekén. A legújabb népszámlálások, amelyek a lehető legszélesebb körökre terjedtek ki, más számot eredményeztek. Levasseur párisi tudós és Bodio olasz statisztikai hivatali főnök hosszas számítások után ugyanis arra az eredményre jutottak, hogy a földön *egy milliárd és 483 millió* lélek él. Mindezeknek két harmadrésze a földterületnek egy tizenkettő részén lakik. Ebből a számból Európára, kivéve Oroszországot és a Skandináv félszigetet,

245 millió lélek esik, magára Indiára pedig 254 millió, míg Kínára és Japánra 430 millió jut.

II. Vilmos német császárnak régi fulfajása megújult s emiatt sok alkalmatlanságot kell tőnie.

Az **Eiffel torony**, melyet a jövő évben megnyitandó világkiállítás alkalmára Párisban építenek, e hó 1-én elérte a kétszáz méternyi magasságot, Ekként a torony-óriás 31 méterrel magasabb a föld legmagasabb emberi művénél, a veszingtani obeliszknél, amely 169 mtrnyire emelkedik.

Uj szentek. XIII. Leó pápa ket francia-nemzetbelit avatott szentté, nevezetesen: *Gabriel Perboire* és *Fierte-Marie Chauel* pátroket, kik hittéri-tökként apostolkodtak Csinában és Oceániában.

Hírek az országból.

Mária Valéria fgnő felséges atyját jubileoma alkalmából hosszabb lírai költeménnyel lepte meg. A verssorok kezdőbetűi a király és királyné nevéből vannak összeállítva. E költeményt a fgnő Gödöllőn írta és ugyanott rajzolta meg annak allegorikus keretét is.

Kossuth Lajos, hazánk nagy fia, haza tért Turinba nápolyi utjából és a legjobb egészségnek örvend.

A gyártott borok ellen újra megindult a mozgalom honatyáink között. Egy felhívás, melyet ötvenen írtak alá, pártkülönbösg nélkül kérte mind ama képviselőket, kik maguk is bortermelők vagy bortermelő vidékek képviselői, hogy jelenjenek meg a mult hó 29-én Budapesten ez ügyben tartott értekezleten.

A hercegprimás vagyona. Magyarország hercegprimásának 95,190 hold művelés alatt álló ingatlan birtoka van, amelyből 36,058 hold erdőség, 13,301 hold legelő, 29,718 hold szántóföld és 9609 hold rét. A primási birtokok évi tiszta jövedelme adója 259,668 ft. Az összes birtokok értéke 6,277,037 ftban van megállapítva.

Dr. Lehossék József, a magyar orvosi tudományoknak a külföld előtt is becsületet szerzett művelője, s kinek koponyatani méréseit, amik az újabb etnografiában oly nagy jelentőséggel bírnak, a külföld első szaktudósai is méltányolták, Budapesten f. hó 2-án elhunyt.

Különtélek.

(**Uj évi gratulációk megváltása.**) Teljes tisztelettel értesítjük városunknak érdemes közönségét, hogy *az árvasegélyező és jótékonyági egyesület* elnöksége ez évben is alkalmat fog szolgáltatni a vidékre vagy a postán helyben szétküldetni szokásos uj évi gratulációk megváltására. A gyűjtőívök kellő időben kifognak osztatni s a látogatottabb helyek, hol a váltságösszegeket lefizetni lehet, plakátokkal lesznek megjelölve. A f. hó 29-éig teljesített aláírások a dec. hó 30-án megjelenő »Zemplén«-ben már közölve lesznek.

(Személyi hírek) *Dudics Fános*, zempléni rákóczi lelkes, a n.-mihályi esperesi kerületnek h. esperesévé nevezetett ki. — *Szabó Kálmán*, kedvelt munkatársunk, hat hétig tartó súlyos betegségből már annyira fellábadt, hogy közhasznu működését Budapesten, a Bezerédi-utcai iskolában, újra megkezdhetette.

(Emlékeztetjük t. olvasóinkat) a ma d. u. 5 kor kezdődő nyilvános felolvasásra.

(Kinevezés.) Főispán ö mélétsága Dóbi István végzett jogászt ideiglenes minőségű közigazgatási gyakorlóvá nevezte ki.

(Esküvő.) Szücs Irén urhölgyet, Szücs Lajos miskolczi törv. bíró kedves és szép leányát szombaton, f. hó 1-én vezette az oltár elé Moldoványi Géza s.a.-ujhelyi m. kir. adótárnak. Az esketési szertartást a mindenszentí rom. kath. templomban Moldoványi Gyula tihold-daróczi plébános, a völegényi testvérbátyja végezte. A nászkisérben ott láttuk Horváth Lajos országgy. képviselőt, Lévy József megyei főjegyzőt, Teper Lajost, Szombathy Józsefet és többeket a nagyszámú rokonság köréből. Nyoszolyó-lányok voltak Szücs Luiza és Szücs Etel urhölgyek. Az esketési szertartást, a menyasszony szülőinek házána jökedvü lakoma követte, a melynél Lévy József köszöntötte fel az ifju párt, kiknek kívánjuk mi is az élet boldogságát. »Borsodmegyei Lapok«.

(A császári jubileom alkalmára) f. hó 2-án d. e. 10 órakor, a helybeli orth. izr. templomban isteni tisztelet tartatott, a hitközségbeliek nagy részvétele mellett.

(A »fehér kereszt« Ujhelyben.) Az országos közegészségi (»Fehér-kereszt«) egyesület vidéki osztálya Dókus Gyula középponti megbízott elnöklete alatt a vármegyei árvaszék tanácstermében folyó hó 1-én megalakult s ügyrend elkészítésére Dókus Gyula, Löcherer Andor és Löcherer Lőrinc kértettek fel. Az ügyrend bemutatása után az osztály közgyűlést tart majd, melyen elnökét és titkárját is meg fogja választani.

(Meghívó), a s.a.-ujhelyi izr. szegény iskolázó gyermekeket segélyező egyesület javára f. évi december hó 12-én, a helybeli terménytőzsde helyiségeiben megtartandó piknikre. Kezdeté 8 órakor. Család-jegy 2 ft. személy-jegy 2 ft. Felülfizetések, a jótékony cél iránti tekintetből, köszönettel fogadtatnak s hirlapilag nyugtáztatnak. A rendezőség.

(Vármegyei tűzoltó-szövetség) S.a.-Ujhelyben f. hó 2-án a s.a.-ujhelyi tűzoltó-egyesület meghívására a vármegye területéről hat tűzoltó-egyesület jelent meg képviselőivel a szövetségi alapszabályok megvitatása, megállapítása, egyszersmind a szövetség szervezése és megalakítása végett. S. *Patakról*: Bogyay Zsigmond fp. és dr. Finkey József titk. *Gálszécsről*: Mankovits József fp., Horváth János alp., a *szegi-malom tűzoltósága részéről*: Zvolenszky József fp. *Tolcsváról*: Adriányi Kálmán fp. és Ecsedy Béla alp. *Tályáról*: Dorosnyák László fp. *Mádról*: Petrakovics József fp. voltak jelen a szövetségi közgyűlésen. A s.a.-ujhelyi egyesületet Dókus Gyula főparancsnok, Székely Imre alp. és Schön Miksa mászóp. képviselték. A közgyűlés d. e. pontban 10 órakor kezdődött. Dókus fp. meleg hangu bajtársi üdvözlő beszéde után a közgyűlés elnökévé Dókus, jegyzőjévé dr. Finkey választott. Az elnök által kidolgozott szövetségi alapszabályok lényegesebb módosítások nélkül elfogadtattak s a tűzoltói szövetség megalakulása kimondatott. Ez alapszabályoknak 6-ik §-a így szól: »A szövetség célja a tűzoltói eszme terjesztése, a tűzoltói intézmény tökéletesítése, a lankadó egyesületek munkakedvének serkentése, tűzoltó-egyesületek alakítása, kiképzése, rendezése, szerelvények beszerzésének közvetítése, szóval a tűzoltás eszméjének teljes megvalósítása.« A szép s messze jövőre ható munkát végzett egyesületi képviselők d. u. 1-kor barátságos ebédre gyűltek össze a Csernyiczky-féle étkező helyiségben. A pezsgő jökedvvel végbement ebéd alatt Dókus Gyula főpar. emelt először poharat, éltetvén *József* főhg. öfenését, mint az orsz. tűzoltó-egyesületek fővédőjét; ugyancsak Dókus üritett poharat a vidéki küldöttek egészségére s egyesületeik erkölcsi és anyagi felvirágzására; *Petrakovits*, aki Ujhelybe »háztűznézni« jött, ivott az ujhelyi mintaszéri egyesület boldogulásáért. A folyton fokozódó, jökedvvel mulatozó bajtársak 5 óra »oszolj«-t vezényeltek.

(Hid-megnyitás) A vármegyei nagy hidak száma egygyel ismét szaporodott, a miskolcz-gerendai állami ut mentében lévő gesztelyi Hernádhiddal, mely mult hó 30-án lett átadva formaszere ünnepségekkel a közforgalomnak. A közlekedést *Dóbiás Ede* munkavezető kir. mérnök nyitotta meg a hidépitést teljesítő ácsok és munkások öröm rivalgása közt s nem csekély öröme az ottani s vidéki birtokos osztálynak, mert a vendéghidon csak bizonyos korlátozással volt a közlekedés fentartható. Az impozáns hid szerkezete u. n. függő mű, óriási öt nyilást hidalva át, melyek mindegyike mintha láthatatlan karok tartanák úgy függ a sebesen rohanó Hernád vize felett. A nagy erőre szépen tervezett s a tervnek megfelelően kiépített hid nem hoz szégyent sem a tervező *Dóbiás kir. mérnök*re, sem pedig a Klein és Pápay szolnoki vállalkozó cégére. Még csak azt említjük föl, hogy a kiváló gondnal s technikai ügyességgel épített hid kerekaszámában 17,500 ftba került.

(Városi ügyek.) A S.a.-Ujhelyben e hó elsején d. u. 3 órakor tartott képviselőtestületi közgyűlésben tárgyalás alá vétetett a vármegye bizottságának 377. sz. határozata következtében kiegészített 1888. évi költségvetés; a költségvetés fedezeti részének IV. címe a 21 ik tétellel és szükségleti részének IV. címe az 52. tétellel pótoltván, tekintettel a költségvetés zárópontjában elcsolt indokokra, tekintettel továbbá arra, hogy a költségvetés ellen az 1886. évi XXII. t. c. c) pontja értelmében panasz nem emeltetett, a kiegészített költségvetés elfogadtatott és tudomásvétel végett a törvényhatóságnak bemutattni rendeltetett. Olvastatott a közigazgatási bizottságának abbeli határozata, mely szerint az 1888. évi legtöbb adót fizető képviselőtestületi tagok névjegyzékébe dr. Hornyay Béla felvétetni és Schön Sándor abból töröltetni rendeltetett; a határozat tudomásul vétetett. Olvastatott a s.a.-ujhelyi járás főszolgabirójának a közfogyasztásra szánt seretések levágásának ellenőrzése tárgyában kelt átirata; az átirat véleményes előterjesztés tétele végett a közegészségügyi bizottságnak kiadatott. A gazdasági bizottság által bemutatott s a bibérci földek bérbeadására vonatkozó árverési feltételek azon hozzáadással fogadtattak el, hogy a mennyiben a feállítani tervezett filokszerára elleni kísérleti szőlőtelephez a bibérci földek talaja alkalmasnak talátatnék, bérbevevő e célra anyai holdat lesz köteles átengedni, a mennyi igénybe vétetni fog. Olvastatott Sneider Jakab tanitónak a terhére kimutatott 65 ft tanitói nyugdíj hátralékok havi részletekben való lefizethetésének engedélyezése tárgyában beadott kérvénye; tekintettel arra, hogy a folyamodótól követelt tanitói nyugdíjilletmény az állami követelések természetével bir, s mint ilyentemészetű követelés részletekben való kifizethetésének engedélyezésébe a kép-

viselőtestület bele nem bocsátkozhatik; tekintetel továbbá arra, hogy a nyugdíjletemény hátralelkének behajtása a nagymélt. vallás és közoktatásügyi m. kir. ministerium által folytonosan szorgalmaztatik, a képviselőtestület az előjárásáért e vonatkozásban felelősséget nem vállalhatván, folyamodó kérelmének hely adható nem volt. Lecea András molnárnak letelepedési engedély adott ki. Özv. Lazur Mihályné kérvénye folytán a néh. férje után maradt 7 ft 50 kr községi pótdadó bevehetlenségi indokokból töröltetett. Végül pedig a gazdasági bizottság által a gyártelep melletti hid padlójának ujjaépítésére vonatkozó árlejtésről felvett jegyzőkönyv bemutatása tudomásul vétetvén, az árlejtés jóváhagyott. Az összes munka 5—600 ftba fog kerülni.

(Miklós napja) A helybeli gimnáziumi ifjuság szeretett igazgatójának, Dr. Ormándy Miklós-nak névünnepe előestéjén, f. hó 5-én, kedves meglepetést szerzett. A gimn. énekkar Bolla Lajos tanár vezetése mellett szép üdvözlő dalt énekelt az ünnepeit lakosztálya előtt. Azután Kolos Elemér VI. oszt. tan. hatásos szavakban adott kifejezést az ifjuság hálójának, szeretetének és jó kívánatainak. Az ünnepeit megköszönve a kedves megemlékezést, lelkes szavakkal buzdította a fiatalokat nemes törekvésre minden szépben és jóban. Ezután még négy darabot énekelt a kar kifogástalan pontossággal és összhangzattal.

(Nem mulasztatjuk el) a mélyen tisztelt olvasó közönségünk figyelmét Strakosch Sándor hazánk szülöttje, drámai recitátor f. hó 15-én a vármegyeháza nagytermében tartandó előadására felbuzdítani. Ezen világhírű művész nagy diadalai az ó- és az új-világ művelt közönsége között egyaránt hódítottak, amikről a legelőkelőbb lapok is teljesen méltányolva emlékeznek. Különös figyelmet érdemel az a fényes kitüntetés, melyben a művész szereplése Ó Felsőge a királynéknak előtt Ischilben tartott előadásán részesült, miről a „Neufr. Presse“ hosszan elmélkedik. Az „Ueber Land und Meer“ 9-ik számában a művész arcképének bemutatása mellett közölt életrajz szerint Strakosch Sárosvármegyében Sebes községben szegény sorsú szülőktől származik, született 1841-ben. Génusza már gyermekkorában fellillant, midőn egy kintornás kíséretében oly sikerrel szavalgatta Schiller klazikus költeményeit, hogy a vidéken a szláv ajku falu népe szive sebben hallgatta előadásait, mint a lelkesztől ünnepi prédikációt. Mint gyermek került fel Bécsbe, ahol csak a könyörület, fagyás és más kézi munkák bére mellett szükkölködve folytathatta a gimnáziumot, míg végre műzsája szárnyain a világ-művészet magaslatára emelkedett. Akit a nagyvilági sajtó annyira dicsért, annak nincs szüksége szerény reklámunkra; az érdeklődést azt hisszük nem fogja csökkenteni, hogy a művész idegen nyelven tartja előadását, miután az érzelmek és drámai szenvedélyek képletei alakítások és taglétekekben összpontosulnak, és a nyelv ismerete nélkül is érthetővé és érzhetővé válik a művészi előadás.

(Halmay Imre) szatmári szinigazgató, akinek társulata iránt Szatmár áldozatkészsége már kezd felmelegedni, a jövő hónap vége táján Eperjesre készül áttelepedni. A szinügyi választmány ottan folyamodását szívesen fogadta. A »Máramarosi Lapok«-ból pedig azt olvassuk, hogy Halmay M. Szigetről, melynek műpártoló közönsége nagy darab földön ritkítja pártját, felszólítást kapott, hogy a nyári szinkör elnyerhetése végett nyujtsa be pályázati kérvényét. Ime — Ujhely szép példája nem maradt követés nélkül pártfogás tekintetében!

A »Zemplén« fekete táblája.) A Kazinczy-utca felső végén heti vásáros napokon olyan székértorlódás van, hogy emiatt a közlekedés feltartóztatást szenved. A torlódást pedig okozza az, hogy a falusiak, »more patrio« ottan megállanak etetni és itatni. A vármegyének egy szabályrendelete az ilyen rendtelenségekre gondolva — pénzbírságot rendel. De ugyan ki fog annak érvényt szeretni? Egyet bizonyosan tudok s ez az, hogy a mi kitanítatlan rendőrségünk bizonyára nem. H.M. — A bodrog-keresztúri állomás mellett van egy ugynevezett „Bodé« korcsma, mely a ferblizőknek csaknem állandó tanyául szolgál. Gyakran folyik itt a »csendes« estétől reggelig, s nem ritkán reggeltől estig. Sokszor bár tisztességes elemek is részt vesznek benne, mindazonáltal az illetékes hatóságok figyelmét e körülményre tisztelettel felkérem. K.

(A törvényszékről.) A f. hó 3-án tartott végtagygyaláson Bisztra János és társai tarczali lakosok bűnygyében mondott ítéletet a kir. törvényszék. Az 1882. év őszén közös elhatározással Gottlieb Izsáktól egy borjut, Wassermann Józseftől pedig több libát betörés útján elloptak s a tarczali »császári« (Igy nevezi ott a nép a király öfelsége szőlőt — elég helytelenül, szerk.) szőlőkben a lopott husból s valószínűleg a »császári« borokból is három napig tartó murit csaptak. A lakoma ára fejében Bisztra János és Szánthó József két-két évi fegyházra, Nánási András és Szánthó Samu egy-egy évi börtönre, végül az orgazdaként szereplő Riczu József hat havi börtönre és Ötvös Sándor három havi fegyházra ítéltettek. — Kontrik Kontra János felső-körtvélyesi lakos, lopás büntette- és jogtalan

elsajátítás vétsége miatt, egy évi börtönre s 5 ft pénzbüntetésre. — Dzsobák János u. o. lakos pedig lopás büntette miatt a kir. törvényszék által a f. hó 5-én megtartott végtagygyaláson kilenc hónapi börtönre ítéltetett. — Baksi Sándor, Boronkay Farkas alsó-bereckii földbirtokos szolgálattában volt cseléd, gazdájától több házi eszközt, továbbá cseléd-társának ruháját ellopván, emiatt a kir. törvényszék szintén f. hó 5-én egy évi börtönre ítélte. — Giba Mihály t. terebesi lakos, az őt verekedés miatt elfogni akaró csendőröket »huncutok a zsandárok, még az is ki őket tartja« becsületsértő kifejezéssel illette, ezért a kir. törv. szék f. hó 6-án, hatóság elleni becsületsértés miatt, két havi fegyházra s 15 ft pénzbüntetésre ítélte. — Varannai András és Rátz András kis-géresi lakosok, Miklós Ferencné u. o. i. lakos, elzárt kamarájába behatoltak s onnan élelmiszert s egyéb holmit akartak ellopni, azonban tetten éretvén, csakis az élelmiszereket vihették magukkal; ezért a kir. törv. szék ugyancsak f. hó 6-án Varannai András és Rátz András egyenkint 9—9 havi börtönre ítélte. — Ugyanakkor Kádás István szentistván-baksai lakost a kir. törv. szék lopás büntette miatt 6 havi börtönbüntetéssel sújtotta.

(Nálunk sem ártana) A jelen korban mindenütt s a nálunk is annyira fogyatékos cseléd-erkölcs javítására előreláthatólag hasznos orvosságot talált ki Arad város, midőn szabályrendeletet készített »a jó erkölcsű és hű női cselédek kiházasítására és segélyezésére.« A belügyminiszter s szabályrendeletet már jóvá hagyta. A szóban levő szabályrendelet szerint 200 ft díj van kitűzve férjhez menendő cseléd-leányok részére. A pályázati előnyben részesülnek egyhelyben tartósabb ideig szolgált jó erkölcsű cselédek. (Bereg.)

A gimnázium IV. osztályát végzett s jó családból való ifju gyógyszerterába praktikánsul felvétetik. Hol, megmondja a szerkesztőség.

A közönség köréből.

— Alak és tartalomért a beküldő felelős. —

Homonna, dec. 4.

Tekintetes szerkesztő ur!

Becses lapjában »Fédervájszóból a Beszkidek alatt« cím alatt közlemény jelent meg, melyre engedje meg, hogy a következőkben hozhassam nyilvánosságra megjegyzéseimet.

Már nagyon régen nem fordult elő semmi nevezetes esemény, mely zajt ütött volna; hacsak annak nem vehető a hervadó és sárguló levelek hullása, melyeknek tompa zörrenését azonban csak ábrándos lelkek hallják s csak ők képesek annak sejtelmeket keltő hatásáról számot adni. Képzeltel, hogy annál nagyobb örömmel ragadta meg, valljuk be Homonna is, az alkalmat, mikor életjelt adhat magáról, s a lelkesedés, a nemzeti öntudat bizonyos nemével tette azt, mert a mulatsággal összeköthette egy kulturális intézmény támogatását.

Ez a szezon-nyitó multság a szinai bál volt, mely igen szerencsésen és kedvesen egyesítette magában a hasznosat és a kellemeset, s melyet a környékbéli ifjuság rendezett a községi magyar népiskola javára az iskola helyiségében.

Nagyon sokan siettek be a vidékről, a többek között Homonnáról. Majdnem mindazok voltak ott, akik az iskola megnyitása alkalmával rendezett felavatási ünnepségben résztvettek. Ami a közönség ugyanazonosságát illeti, azt különösen a hölgyekről monhatjuk, a kik kéjes gyönyörrel néztek végig a hervadhatatlan fenyő-lombokkal diszitett termen, mint a csataterén, melyet már egyszer győzelemmel hagytak el, s ahol már oly sok férfszívet megöltek, vagy megsebesítettek. A férfiak is tömegesen jelentek meg, ami azt mutatja, hogy a hova gyermekkorukba nem örömet jártak, oda — az iskolába ilyenkor szívesen elmennek, jöllehet, az illuziót teljessé teszi az, hogy esetleg leckét is kaphatnak.

Mindezekből a szinai bál repórtere nem látott semmit, a mit méltán rosz néven lehet tőle venni, mert ha sértheti a bál rendezőt, hogy némi sablonos kitévelen kívül a fédervájsz-kérdést céltatosan felhozta, még roszul eshetik nekik, hogy az eseményt nem emelte ki ugy, amint az megérdemelte volna. A dolgot csak úgy tudom megfajteni, hogy a repórter színvak, nincs érzéke a ragyogás és szinpompa iránt, melyet a női közönség öltözékekben, szépségben, gráciában és az egész társaság jó kedvben kifejtett.

Ezt a repórter mind élvezte, talán épen ő kurjongatott legjobban, toppantott legnagyobbakat a lábával, ő csapta legjobban a szelet, mely azt az ominózus fédervájsz-port felkavarta, és a hálátlan még olyan vádakkal illeti azokat, a kik gyanútalan lélekkel maguk közzé fogadták, melyeket leghatározottabban kénytelenek vagyunk visszautasítani. Hiszen, ha a repórter vádjai állnának, kinevetnének bennünket kárörömmel azok, akik a bálban részt nem vettek. De vigyázzon a repórter, mert a legközelebbi alkalommal, ha ki tudódik ki a becses személye, egy métermázsza fédervájszt küldünk neki viszonzásul.

Hogy a repórter által közölt vádat annál sikeresebben megcáfoljuk, tagadjuk első sorban, hogy Szinnán volna fédervájsz, Wájsz lehetett a

bálban, ha úgy hívtak valakit, Schneeweiszenek is voltak, de az a csuda, a mivel állítólag a repórter szerint a báli termet igyekeztek volna simábbá tenni, az ott nem létezik. Sőt még azt is tagadjuk, a mi különben az előbbi körülményvel okozati viszonyban van, hogy volna Szinnán szük cipő, vagy hogy ne lett volna a jelen levő hölgyek mindegyikének oly pici a keze, melyre minden keztyü nagy. És utoljára a jelenlevők, a rendezők közül mindenki tudta azt, mily sikos egy bálterem padlója, még ha előbb rajta kis parasztgyerekek éles patkós csizmával tomboltak is, nem hogy még elsimitani akartak volna valamit, pléne olyan eszközzel mint a fédervájsz.

Hol volt tehát a fédervájsz, hogy mindenütt azt látta a repórter, talán őt szorította a cipője, pedig egyebet is láthatott volna, különösen az ünnepeleg hasznos célzatában rejtlő nemzeti demonstrációt, melynek jövőbeli sikereit most kockáztatni akarta recenziójával.

Az bizonyos, hogy az ártatlanság és a szerelem szine uralkodott és a repórter az előbbi általánosabb akarván tenni, magát befeketítette.

Epen a fentebbieknél fogva, meg vagyok róla győződve, hogy tek. szerkesztő ur tért adva a közleménynek, alkalmat ad nemcsak a tovább rendezendő bál jó hitelének biztosítására, melyekre nézve előre is biztosíthatjuk a közönséget, hogy ne féljen a fédervájsztól, de megmenti azáltal a szóban forgó bál becsületét is. A nyilvános igazolást kérjük különösen tekintettel arra, hogy ez esetben a multság csak eszköz volt s a tisztességes anyagi siker, melyet a rendezőség ügyessége és tevékenysége által az iskolának biztosított, megérdemli a kevés tiszteletet, mely elfelejteti az apró kellemetlenségeket, melyek kis helyen majdnem kikerülhetetlenek, de melyekről a szinai bál szó sem volt.

Az ilyen megszólások káros eredménnyel vannak, mert rontják az ifjuság kedvét. Pedig csak az ifjuság van abban a helyzetben, hogy a tánc, a szórakozás ártatlan eszközeivel a mai kocsnyaszerű lelkesedés mellett nagyobb propagandát csináljon magasabb célokra és törekvéseknek.

A repórter hálátlan; ivott a társaság jó kedvének forrásából, melybe belenézett a szép szemek csillagainak egész menyországa bele mosolygott, sugaraival bele ragyogott — ivott belőle, megrészeült tőle s azután felzavarta, hogy más annak üdítő, bódító erejét zavartalanul a jövőre ne élvezhesse.

De cinikusnak is mutatta magát, a ki kimegy a tavaszi élettől ragyogó mezőre, a hol tündökölnék a virágok, kacagnak a madarak, üdülésre hív a zöldelő bokor és csörgedező patak, minden az ifjuság kellemétől, boldogságától duzzad — s ott-eszébe jut s szitkozódik, hogy miért is van fédervájsz a világon.

A szinai ifjuság ennek dacára meg lehet elégedve az eredménnyel, melyet a jó kedv és a közönség nagy számából még a multság estéjén konstatalhatott, s abból, hogy a szinai bál, akármilyen volt — mégis vert fel port.

Kiváló tisztelettel maradtam a tekintetes szerkesztő ur hive. Aliquis.

Egyesületi élet.

Nyilvános köszönet.

A »Zemplén vármegyei orvos-gyógyszerész egyesület« legkedvesebb kötelességének tartja, azon hölgyeknek és uraknak, kik a nyilvános ismeretterjesztő előadások megtarthatása és megörökíthetése okáért, az egyesület által f. hó 1-én rendezett hangversenyben közreműködni kegyesek voltak, hálás köszönetet ez uton is kifejezni. Köszöni továbbá a közönség meleg pártfogását, nem különben az ez alkalommal tett adományokat, melyeket van szencsénk alább nyugtázni.

Felülzettek: Gróf Andrássy Aladár 8 ft, Zimonyi Schwarcz Armin 5 ft, Löcherer Andor 4 ft; egyenkint 3 ft 50 kr: Dr. Bene Sándor, dr. Ferenczy Elek, dr. Novák; egyenkint 3 ft: Beszterczey Ferenc, Dókus József, dr. Paczauer Mór; egyenkint 1 ft 50 kr: Cibur Bertalan, Kovalcsik István, Nyomárkay Hugó; egyenkint 2 ft: Boruth Elemérné, dr. Rick Gusztáv; egyenkint 1 ft: Izsépy István, V. Krüzselyi Bálint, dr. Kun Zoltán, Liszy Edéné, dr. Stern Adolf, Szentgyörgyi Vilmos, dr. Szepessy Arnold, Szerviczky Ödön, dr. Wohl; 50 kr: Dr. Frieder Zsigmond, összesen 54 ft 50 kr. A kiadások levonása után tiszta jövedelem maradt az egyesület részére: 148 ft 07 kr.

S.-a.-Ujhely, 1888. dec. 3-án.

Dr. Hornyay Béla, Dr. Chyzer Kornél, egyesületi titkár. a zemplénvármegyei orvos-gyógyszerész egyesület elnöke.

Ruhakiosztás.

Mint minden évben, ugy ez évben is és pedig f. hó 2-án a helybeli »Szegény izr. iskolázó gyermekeket segélyző egyesület« emberbaráti működésének legszebb bizonyítékát adta, ellátván 43 szegény tanulóat a szükséges téli ruhával; kiosztott 24 meleg kabátot, 24 nagragót, 45 pár csizmát, 43 db sapkát és 46 db inget. Képzeltető-

annál nagyobb jótétemény, mint mikor ily szegény teremtséket a tél zordonságai ellen védenek és ez által nekik alkalmat nyújtanak tanulmányaik rendes folytatására. . . Az izr. hitk. népiskolában végbement ruhakiosztási ünnepséget az egyesület derék elnöke, dr. Nagy Armin szép beszéddel nyitotta meg. Szivreható szavakban megértette a szegény tanulókkal az áldozat fontosságát, intvén őket, hogy ezen adományra szorgalom és erkölcsös jó viselkedés által tegyék magukat érdemessé, kifejezve egyszersmind köszönetét az egyesület tagjainak és jótévedőinek azon jótettekért, miket a szegény gyermekek iránt tanúsítanak, s azokért a fontos szolgálatokért, miket az emberiségnek tesznek az által, hogy a sorstól üldözetteknek az iskolalátogatást lehetővé teszik és szellemi kiképzésüket előmozdítják.

Az elnöki jelentésből kiemeljük, hogy a helybeli pénztintézetek ez idén is összesen 100 forinttal segítettek az egyesületet. Dr. Schön Vilmos pedig úgy mint minden évben most is 20 forint járult az egyesület költségeihez. A jölelkü Mecénás valóban a legnagyobb dicsőre érdemes, mert a hitközségben e jótékony egyesületnek ő az egyedüli rendes évi bőséges jótévedője.

Továbbá megtudtuk a jelentésből, hogy a »status-quo« izr. hitközség érdemes elnöke, Svarcz Bernát és neje 100 ft névértékű állampapírt ajánlódott az egyesületnek, mely a néhai Bretzenheim hercegnő 500, néh. Klein Jakab és neje 400, néh. ifj. Schön József 50, és néh. Szöllősi Bernát 75 ftos hagyományainak kamatait is élvezi.

A ruhakiosztás után a 4. osztály egyik ajánldékban részesült növendéke szépen megköszönte az egyesületnek a szegény tanulókról való véstevő gondoskodását. Végül Friedlieber Albert iskolaszéki elnök alkalmi beszédet mondott. Az egyesület alelnöke Löwi Adolf könyvkereskedő, titkára dr. Reichard Salamon és pénztárosa Wolf Jakab, aki ezen jótékony egyesület érdekében minden alkalommal fáradhatatlanul buzgólkodik. Ennek az egyesületnek tizennégy évi működése bizonyítja, hogy a felebaráti szeretet filléreivel mily maradandó eredményeket lehet társulatilag elérni. Azért hiszszük, hogy minden községben könnyű szerrel lehet létrehozni ilyen szegény iskolázó gyermekek segélyező egyesületet, csak akadjon ember, ki e magasztos eszmének terjesztője legyen.

Mondanunk sem kell, hogy legelső sorban a tanító kötelessége, hogy saját községét az ilyen egyesület életbeléptetésének megnyerje. Ha minden tanító erkölcsi erejének egész hatalmát az egyesület eszméjének kifejtésére felhasználja, akkor bizonyosan akadnak mindenütt az eszme valószínűsítésére buzgalmat tanúsító férfiak, kik őt támogatni fogják.

Kn.

CSARNOK,

A fogakról és azok ápolásáról.*)

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Az emberi szervezet egyetlenegy alkatrészét sem ismeri annyira a nagy közönség, mint a fogat, s talán egyről sem beszél annyit, mint épen a fogról; no de nem csoda, hiszen mindenkinek a szájában van. Én is ez alkalommal arról akarok szólni, remélve, hogy e téren való ismereteket némileg kibővíthetem, oly oldalról kívánván a fogat bemutatni, a melyről a nagy közönség legkevésbé méltatja, tudniillik mint egészségügyi tényezőt.

E szempontból a fogak annyira fontosak, hogy ismertetésükben minden felesleges, talán pillanatnyira gyönyörködtető külső mezt mellőzni akarok, tartván attól, hogy ezzel tárgyam lényegétől figyelmeiket némileg elvonhatnám, de megmátrást nem is igen értenék hozzá.

A fogak, mint tudni méltóztatnak, a felső és alsó állkapocsban vannak elhelyezve, feladatuk a szájban felvett táplálékot apró részecskékre szétosztani, mely alatt a táplálék a szájnédvvel jól összekeveredve, lenyeleltetik. Mennél finomabbra morzsolgatják szét a táplálék, annál könnyebben emésztheti azt meg a gyomor, ama nagy műhely, mely az egész testnek az anyagot szolgáltatja s mint nagy Napoleon mondá: a világot kormányozza.

Ha a fogak élettani feladatuknak megfelelni nem képesek, ebből az egész szervezetre kiható bajok származhatnak.

Eltekintve a fogaktól és szájától, szenved a gyomor, melynek sokkal nagyobb munkát kell végeznie, hogy a nem kellőleg szétaprított táplálékot feldolgozhassa; szenved a tüdő, melynek épségben tartására főkéllék a tiszta levegő; ezt azonban, bármily jó egészségügyi viszonyok közt éljen is az illető, meg nem kaphatja, mert a beáramló tiszta levegő a szájban fejlődő rothadó

* A zemplénavarmergyei orvos-gyógyszerész egyesület által rendezett népszerű ismeretterjesztő esték sorozatában múlt hónap 24-én felolvasta: Dr. Ligeti József s.-a.-újhegyi gyakorló orvos. Szerk.

anyagok által fertőztetik; és hogy mily lehangozólag hat a rossz fog a kedélyeletre is, azt hiszem felesleges kiemelnem, azt mindnyájan érezték, kiknek valaha a foguk fájt.

Mielőtt a fogakkal bővebben foglalkoznánk, engedjék meg, hogy azok szerkezetéről is röviden megemlékezzem.

A fognak külsőleg 3 részt különböztetünk meg: a fogkoronát, mely szabadon emelkedik ki a foghüvelyből; a nyakat, melyet foghüvely takar és végre a gyökér, mely az állkapocsban levő fogmederben ül. A fogak külső formájával feleslegesnek tartom bővebben foglalkozni, mert nem hiszem, hogy mindnyájuknak nem lett volna alkalmuk egy-egy kihuzott fognak azzal megismerkedhetni, ha ugyan az általa szenvedett kínok iránta való szánalmukat tökéletesen el nem tompították, a midőn is egy tekintetre sem tartották érdemesnek.

Belső szerkezetére nézve megkülönböztetünk rajta: zománcot, mely a fog kiálló koronájának külső lemezét képezi, prizmaszerű csontsejtekből van összetéve, védi a fogat és megadja annak színét, mely sárgás, kékes vagy fehér lehet. És sajátos, hogy valamint a szép kék szem a leggyengébb, ugy a szép kékes zománcu fog is a legcsekélyebb ellenállási képességgel bír.

A zománcon belül van a fognak tulajdonképeni csontja, (dentin) mely foszforsavas és kén-savas sókból, továbbá enyvtartalma sűrűsége miatt áll és csatornás szerkezettel bír, hogy a gyökérből jövő ideg végszállait magába foglalhassa. Megkülönböztetjük továbbá a fogcsirt (pulpa), mely véredény ideg- és kötőszöveti sejtekből áll és a foggyökérben levő csatornán végig húzódik. Meg kell még említenem a gyökér fogcsontját bevonó fénytelen lemezt, az úgynevezett cementumot.

Csecsemőkorban rendszeren az 5., 6. vagy 7-ik hónapban legelőbb jelennek meg az alsó metszőfogak, később a felső metszők, egy-két hónappal rá az oldalsó metszők, majd az alsó és felső első pár zápfog, körülbelül két éves korban bujnak ki a szemfogak, végre 2½ éves korban a második pár zápfog megjelenésével az első fogzás be van fejezve, midőn is mindegyik állkapocsban 10 fog látható, tehát összesen 20 tejfog.

Az ideiglenes, vagy tejfogak az élet 6- vagy 7-ik évében kezdenek kihullani, de már ezt megelőzőleg, rendszeren az 5-ik év végével bujnak ki az első állandó zápfogak, melyekről a nagy közönségnél ama téves hit van elterjedve, mintha a tejfogakhoz tartoznának és rendszerint ugyan csak oly csekély gondozásban részesülnek, mint általában a tejfogak, pedig ezeknek ápolása is nagyfontosságú. Ugyanis a tejfogak épségétől függ nagyrészt az állandó fogak épsége.

Mint említém a 6- vagy 7 év beálltával, amint az első metszőfogak kihullottak, megjelennek nem sokára az állandó mellő metszőfogak, még pedig először az alsók, azután a felsők.

A 8-9-ik életévben bujnak ki a két oldalsó metszőfog, 9-10-ig a két első előzápfog, 10-11-ig a két második előzápfog, 10-12-ig a két második pár zápfog, 12-14-ig a két szemfog, 14-24-ik életévig a két bölcsesség-fog.

Lehet, hogy azért nevezik bölcsesség-fognak, mert azon korban tör elő, a mely korban feltételezhetjük már az emberről, hogy megérett az esze; de én azt hiszem, hogy a bölcs elnevezés magára a fogra vonatkozik. Ez ugyanis a mint a világra jó, többnyire máris szüves, mintha mondaná, nem érdemes ez a világ arra, hogy magamat érte koptassam, visszakiváncokzik tehát a semmiségbe. — Az állandó fogak száma: 32.

A fogaknak az említettem időben való megjelenése és azok elrendeződésében azonban gyakran fordulnak elő eltérések, melyek, különösen ha az elrendeződési hibák és csekélymértvűek, az arcot nem éktelenítik el és nem hatnak akadályozólag a rágásra, de ha a hibák nagyobb mértvet öltenek, nem csak az arcot torzítják el és akadályozzák a rágást, de néha a szavak tiszta kifejtését is lehetetlenné teszik.

A fogaknál több rendbeli eltérést különböztetünk meg: megjelenhetik a rendesnél kevesebb számú fog (ezt ugyan sokan nem tartanak bajnak). Ennek oka gyakran az állkapocs rövidségében rejlik. Nagyobbára a metsző vagy bölcsesség-fog szokott az állkapocsban visszamaradni, de néha a rendes számmal több fog is jelenik meg (ez meg talán másokra veszedelmesebb, mint az illetőre.)

Helyre nézve elcserelések jöhetnek létre, ugy például, hogy a szemfog a kis metszőfog helyén áll, vagy például a hátsó zápfog jön az elő-zápfog helyére. Rendellenes állás az is, midőn a fogak egymásra szorulnak. Az ilyen esetekben szenved a rágás, akadályoztatik a beszéd és — a mi ugyan egészségi szempontból legkevésbé fontos, de nem csekély mértvben fáj — árt a szépségnek is. Az ilyen egymásra szorult fogak az erősebb nyomás következtében egymásnak zománcát ledörzsölik és lehetetlenné teszik, hogy a közzéjük rakódó ételmaradékokat még fogkefé segítségével is eltávolíthassuk, melynek következménye a szájnédv káros elváltozása és ezzel a fogak gyors elpusztulása.

Meg kell még említenem a fogak ama rendellenességét, midőn 2-3 összenő, egygyéforrad.

Az időbeli eltérés illusztrálására kiemelem, hogy vannak gyermekek, kik 1-2, vagy több foggal is jönnek a világra és ilyenkor nagy az öröm a családban; ugyanis ezekről az a hit van elterjedve, hogy belőlük igen okos emberek válnak. Én senki örömét nem szoktam elrontani, meghagyom tehát az ezt hívőknek is ebbeli ártatlan örömeiket. A harmadik fogzás is a rendelleneségek közé tartozik és hogy ez utóbbit a közönség többször képzei, mint a hogy az valóban előfordul: számtalanszor volt alkalmam meggyőződni. Hányszor esik meg, hogy 2 fog azt az irt, melyet a kihuzott állandó fog hagyott maga után, különösen, ha az még ifjúkorban távolított el, egymáshoz való közeledés által annyira kitölti, hogy az illető új fogat vélt kapni, vagy egy mélyen betört fog után visszamaradt gyökércsont évek multán ha felszínre kerül, a boldog tulajdonos, kielőtt annak idején az orvos a tört fogat ügyesen eldugta, nagy örömmel híreszteli, hogy neki vénségére foga nő. (Látják t. hallgatóim, hogy a fogbetörésnek is néha mily örvedetes következményei lehetnek és mégis rossz néven veszik, ha megcselekszük.)

A fogak rendellenességének kezelése nagy nehézségekbe ütközik. Hogy mikor történjék a műtét és mi módon, tudniillik a fogak eltávolítása vagy sorakoztatása által-e, az általánosságban meg nem állapítható; e tekintetben mindig az egyes eset határoz és ha valahol, ugy itt a legnagyobb szakismerettel, lelkiismeretes és óvatos eljárással tehetünk csak szolgálatot.

A fogfájásról azon reményben akarok most néhány szót szólni, hogy senki sem kap arcához. Felesleges is annak illusztrálása, hiszen mindnyájan jól ismerjük. Néha villámcsapásszerűleg lép fel egyszerre, néha csendesen lopózik a fogba, mintha csak egy kicsit bosszantani akarna és végre is furcsa táncot jár az emberrel, keserves nóta kíséretében.

Tudvalevőleg minden fájdalom az ideg izgatására vezethető vissza: az ideg végszállai, mint ezt már említém, a fogcsontban végződnek, ha tehát a zománc elpusztult, meztelenül áll a fogcsont és könnyen fájdalom léphet fel a fogban. De felléphet egészséges fogban is erősebb hőmérsékleti változások alatt, például ha nagy hideg vagy meleg érte, vagy még inkább, ha hideg folyadék után hirtelen meleg került a fogra. Ugyanis az ilyen erősebb hőmérséklet folytán vérbőség lép fel a fogcsirtban, (pulpa) mely az idegre nyomást gyakorol: végre az úgynevezett rheumatismus, tudniillik fogrheumatismus is okozhat fájdalmat. Mondanom sem kell, hogy a valódi, hamisított, speciális fogfájást, csakis a fog romlása idézheti elő. Ilyenkor a legcsekélyebb légváltozás, mechanikus vagy vegyi inger elégséges arra, hogy rohamos fájdalmat okozzon, mire a rágás lehetetlenné válik és a fogfájás káros következményeinek bő forrása nyílik meg. Ha végre az ideg gyuladása ment át, ritkán állapotodik meg, lejjebb terjed a gyökérre, annak szomszédságára genyvedést idézve elő, mely után gyakran sipoly támad.

Ezek természetesen mind csak helyi megbetegedések, de belőlük általános bajok is keletkezhetnek.

A fog leggyakoribb megbetegedése a fogszú, (caries) mely a zománc szétroncsolásával kezdődik és innen a fogcsontra terjed; midőn a fogban lyuk támad, ezen bajt, azt hiszem, mindenki ismeri. A csontszú oka igen sok körülményben keresendő; lehet az rendellenes fejlődés, általános szervi baj, kórosan elváltozott szájnédv, vagy mechanikus sértés következménye. A rendellenes fejlődésből származó fogszú már a gyermekkorban nyilvánul, miután az egymásra fekvő fogak a zománc gyors elpusztulásához vezetnek. A szervi bántalmak közül különösen a leányok sápkórja az, mely a fogszút elősegíti; sajátos, hogy sápkórosoknál a felső metsző- és szemfogak támadtatnak meg első sorban, a midőn is a fogak között vékony barnás vonal keletkezik, mely csakhamar a fog kilyukasodásához vezet. Általában mondhatom, hogy nagyobb betegségek után, első sorban az ilyenkor kórosan elváltozott szájnédv és másodsorban a betegségben elhanyagolt fogápolás folytán indulnak a fogak romlásnak. A nők áldott állapota a fogakra nézve nem nagy áldáshozó. Az ezen állapottal járó alteratio, de különösen a csökkent táplálék, mely sokaknál a terhesség első felén fenáll, elég okot ad arra, hogy a fogak ellenállási képessége alábbszálljon. Miért is nem tudom eléggé figyelmeztetni az illetőket, hogy a terhességen át fogaikra kettős gondot fordítsanak.

A fogszú iránt azon két fog bir a legcsekélyebb ellenállási képességgel, melyek közül az egyik pár a leghamarább, a másik pár a legkésőbb jelenik meg; ezek az első zápfog és bölcsesség-fogak. De előfordulhat az minden fognak kivétel nélkül.

A fogszú kikerülheti figyelmeinket, ha a fogak közötti oldalon lép fel és ha fájdalommal nem jár; a midőn végre nagyobb fájdalommal elárlta volna jelenlétét, a szüvesedés már olyan

stádiumba jutott, hogy épenséggel nem, vagy csak ritkán gyógyítható.

Azért ajánlatos, hogy fogainkat egyszer-kétszer évenként megvizsgáltsuk, hogy így a bánatomnak eleje vétethessék.

A közönség egy része azonnal halálra itéli a fogat, mihelyest egy kicsit sajog, mint az a kegyetlen háziúr, ki lakóját azonnal kiteszi, ha az házbér kifizetésével késik. Másik része a közön, ségnek a világejrt sem huzatná ki fogát, ha hónapokon keresztül is kizozná. Az első táborhoz természetesen a bátor férfinem, az utóbbiakhoz a gyöngébb és gyöngéd szépnem tartozik, melyet én bátran gyávának is nevezhetnék, mert tudom-hogy a jelenlévő hölgyek dicséretes kivételt képeznek. Különben a férfiak közt is vannak sokan, kik csak elaltatva engednék fogukat kihuzatni, nem gondolnak azzal, hogy úgy a chloroformmal, mint az ugynevezett kéjgázzal való elaltatás, nem épen közömbös behatás és némely egyénre nézve esetleg káros következményű is lehet. Érdemes-e tehát egy pillanatnyi tökéletesen veszélytelen műtéttel járó fájdalom kikerülése végett a szervezetre nem éppen közömbös behatásnak magát alávetni? A fogat akkor távolítjuk el, ha már a fájdalmak elviselhetlenek s ha már más uton nem csillapíthatók: a fájdalom tehát a kihuzás által egy perccel tovább tart, hát ennek a megváltó fájdalomnak eltompítására okadatolva van-e az elaltatás? Az elaltatáshoz két orvos kell és így már csak a lelki győtrelem, mit a beteg az elaltatáshoz való készülődésnél kiáll, elég volna arra, hogy annak használatáról legalább ily pillanatnyi műtéteknél örökre lemondjunk.

A foghuzásoknál újabb időben a cocaint is alkalmazzák, mint helyi érzéstelenítőt. Magam is megkísérlettem, de nem nagy szerencsével. Különben e szer mint fájdalomcsillapító a fogászatban is nagy szerepet játszik.

A fogfájás ellen általában különféle cseppeket használ a közönség, melylyel néha elérheti ugyan, hogy a fájdalmak ideig-óráig szüneteljen, ugyanakkor azonban a száját égette össze velök, miért is azok használatát nem tanácsolnám.

A fogak nyakrészén, de néha az egész felületen sárgás, máskor sárgás-barna vagy fekete színű szerves és szervetlen anyagokból álló kemény összeállású tömeg az ugynevezett fogkő, illetve borkő rakódik le, mely tömegének megfelelőleg rutítja fogainkat. Ennek eltávolítása annyival is inkább szükséges, mert általa a zománc megy tönkre, de meg másrészt a nyaki részen való elhelyezkedése folytán a fogat ingathatja meg és a foghust folytonos gyuladásban tartja. Előfordulhat mindenütt, de különösen a fájdalom folytán téltenségekben levő és a mellső fogak belső felületén.

A fogak és a száj ápolását már a gyermekkorban kell kezdeni. Ugy tapasztalom azonban, hogy e tekintetben a mamák nem igen szigorúak; ők ama balhiedelemben élnek, hogy a gyermek fogának ápolása, amennyiben a tejfogak csak ideiglenesek, nem felelté szükséges. Ha a gyermek foga fáj, egyszerűen kihuzatják.

Ez helytelen eljárás. A gyermek fogát a mennyire csak lehetséges meg kell tartanunk, mert míg egyrészt a fog hiánya a rágást megnehezíti, másrészt a már alatta levő állandó fog csírja, megszülvén a természetes akadály, gyorsabb növésnek indul és így összetételében a rendesen lazább lesz, a káros behatásoknak kevésbé állhat ellent. Kérem tehát a t. mamákat, hogy gyermekeik fogainak ápolására, mely első sorban a tisztántartásban áll, kellő gondot fordítsanak és arra szigorúan felügyeljenek. Nem ártana a c. korporációt a lehető legkisebb adagra leszorítani, nem bánom, ha mindjárt annyira is leszorítják, hogy semmi sem marad belőle. A fogak ápolása, mint már említém, azok tisztántartásában áll, ez azonban épentartásukra nem elegendő; hogy azt elérhessük, meg kell óvnunk fogainkat mindama káros hatányoktól, melyek köztudomás szerint a zománcra roncsolólag hatnak. Ezekhez tartoznak első sorban a tulságos hideg, vagy meleg eledelek élvezete, különösen, ha hirtelen egymásután következnek; én azt hiszem, hogy már magában véve ama végignyilaló fájdalom, mely erre igen gyakran fel szokott lépni, megóv bennünket fogaink sőt gyomrunk épsége ellen elkövetett eme merényllettől. Káros továbbá a nagyon savanyu vagy édes eledelek élvezete. A fogak közé rakódó sav (megjegyzendő, hogy a fogak közt maradt cukor is erjedés folytán tejsavvá változik) a zománc legnagyobb ellensége. Mindamellett nem kívánom azt, hogy élvezetéről egészen lemondjunk; van ellene fegyverünk egy kis fertőtlenítő szájvíz, pl. Salicyl-szájvíz, de lehet más is, és a fogkefe (erre nézve megjegyzem, hogy ne legyen puha, de ne is legyen nagyon kemény, sőt a vérezékeny foghúsu egyéneknek legjobb lesz gumi-fogkefét használni.)

Ha minden étkezés után fogainkat először is fa-fogpiszkálóval és utána minden felületét tehát a belsőt is ily szájvízbe mártott fogkefével felülről lefele és alulról felfelé eszközölt ledörzsölésekkel alaposan letisztítjuk, úgy az ily táplálék káros hatását is majdnem teljesen megszüntethetjük. A fogak tisztítására használt szénpor és

hamu elvetendő; az első durva összetételénél fogve a zománcot, az utóbbi a foghust támadja meg, de az újságokban kürtölt pastákat sem ajánlhatom, mert az alkatrészüik titok. A jó fogpor kellékei: 1-ször is, hogy lehető legfinomabb összeállású, 2-ször hogy gyengén alcalicus vegyhátású, kellemes szagú és hogy fertőtlenítő legyen. A fővárosi fogorvosok nevék diszítésével világra bocsátott fogporok e kellékekkel bírnak s amennyiben a vidék a fővárost szereti utánozni, a vidékiek is ilyen fogporot állítottak össze. Van tehát a jó fogporokban is a közönségnek bő választása, és így nem kell a titokzatoshoz nyulni. Napjában egyszer még pedig este fogaink kitisztításához e fogpor is szükséges, mivel éjszakán át a netalán fogaink közt lerakódott ételmaradéknak az erjedésre bő alkalma nyílik.

Sajnos, hogy az ily ápolás dacára is némely ember fogai gyorsan romlanak, de ha el is vesztették utóvégre is nem mondható szerencsétlenségnek, pótolhatjuk mással, valóságos gyöngyfogorral és ha a szép nő hamis mosolya alatt hamis fog kandikál ki, az már az öszhangzat kedvéért is megengedhető. Az udvarlóra ugyanazt a benyomást teszi, mintha valódi volna mindakettő, és nem is hiszem, hogy késne annak kijelentésével ez már aztán csókra termett ajak.

Mélyen t. hallgatóim! Bocsánatot kérek, hogy ily száraz dolog előadásával önöket untattam, de tessék elhinni, hogy csak azért tettem, hogy mennél ritkábban legyen egymáshoz szerencsénk; már t. i. nálam otthon. Tartoztam ennek a kijelentésével, ha mindjárt nyíltságomért az udvariatlanság vádjá érhet is.

Nyilt-tér. *)

Nyersselyem batistruhákat 1 frt 50 krjával valamint jobb minőségű is szétkülödi vámentesen Henneberg G. gyári raktára (cs. és kir. udvari szállító) Zürichben. — Minták azonnalküldetnek. — Levelek 10 kr. portóval.

Brüsszelben az 1888-ik évi nemzetközi kiállításon arany éremmel kitüntetett gazdag szén-savtartalmú asztali és gyógyvíz

A MOHAI
ÁGNES
FORRÁS
SAVANYUVÍZE

friss töltésben kapható az országos főraktárban:
Edesktly L., magy. k. és szerb. k. udv. ásványvíz-üzeménél Budapesten, nemkülöben gyógyszertárakban, fűszerkereskedésekben és vendéglőkben.

*) E rovatban közlöttekért nem vállal felelőséget a szerk.

Szerkesztőségi posta.

K. A. urnak Bély. Kéziratát a „Gazdasági Értesítő” szerkesztőségének szolgáltatuk át.

S. B. Budapest. Elkésve érkezett. Régi kéziratának sorsa felül még ma, mikor az időhöz kötött közlendőknek ropant halmazata vár lapunkra nem nyilatkozhatunk.

Felelős szerkesztő:

HORVÁTH JÓZSEF.

Főmunkatárs: **DONGÓ GY. GÉZA.**

Kiadótulajdonos: **ÖZV. BORUTH ELEMÉRNÉ**

Hirdetmények.

KERESTETIK

egy 10 lóerejű gőzgéphez malomszerkezet egy henger, egy pár parasztra örlő és egy pár olajmágot hántókövel. Kinek ilyet eldnie szándéka van, tudassa velem.

Kiss Károly,

Bély (posta.)

272. 472/88. sz.

Árverési hirdetmény.

Mely szerint közhírré tétetik, hogy a szepesi takarékpénztárnak 1300 ft s. j. iránti és a kassai tak. pénztárnak 250 ft s. j. iránti özv. Stépán Gézáné tolcsvai lakos elleni ügyekben a f. é. május hó 18-ik napján bíróságilag lefoglalt ingóságok, u. m.: házbütorok, szüretelő edények 872 forint becsértékben 1888. évi december hó 13-ik napján d. e. 9 óra kor alperes özv. Stépánné lakásán Tolcsván, nyilvános árverés útján azonnali készpénzfizetés mellett eladatni fognak.

Kelt Tokaban, 1888. dec. 2.

Fekete Zsigmond,
bir. végreható.

COGNAC
CZUBA-DUROZIER & CO
FRANCZIA COGNACGYÁR
PROMONTOR

A vegytani müintézet
(Laboratorium) által megvizsgáltatván, francia cognakkal egyenértékűnek és orvosi célokul ajánlatosnak találtatott.

Egyedüli főraktár:
DEUTSCH JÓZSEF FIA
kereskedése,
S.-A.-UJHELYBEN.

7-10

Eladó

Lasztóczon a Viczmándy Viktor-féle belsőség, mintegy 9 hold kert luczernás és zöldségtermelésre kiválóan alkalmas föld, lakás, magtár és istállóval. Alkalmas nyaralóul is kínálkozik. Továbbá eladó Márkon körülbelül 1600 mtr mázsa igen finom apró idei termésű réti sarju. Bővebb felvilágosítást ad Nagy-Kövesden (p. állomás)

Szerdahelyi Vincze.

Szabad kézből eladó

Magyar-Izsépen két francia kő és pitlével felszerelt gőzmalom.

Izsépy István,
ügyvéd S.-a.-Ujhelyben

Nincs többé fogfájás!! Könnyen vérző beteg és gyulladt foghust gyógyít és erősít, a fogkövet eltávolítja és képződését meggátolja; a szájbűzt azonnal megszünteti naponta használatnál

cs. és k. udvari fogorvos és udv. szállító, valódi

Dr. POPP világ-hírű **ANATHERIN** szájvíze kétszer oly nagy palaezokban mint eddig.

Ezzel egyidejűleg alkalmazandó

Dr. POPP fogpasztája mely a fogakat ges és szép állapotban tartja.

Dr. POPP Anatherin fogpasztája mely jobb és legfinomabb szer a fogak tisztán tartására és a foghús erősítésére

Dr. POPP fogpora regyogó fehérségű fogakat kölcsönöz anélkül, hogy mint más fogporok a fogak zománcát megsértené.

Dr. POPP növény-szappana a legjobb gyógy- mindennemű bőrkütsékek ellen és különösen furdókhöz. (szap-pana) (nem glicerin) A legújabb és a legfinomabb divat-pipere szappanok. A bőrt bárszonyfinomá teszi.

Dr. POPP NAPRAFORGÓ (szap-pana) (nem glicerin) A legújabb és a legfinomabb divat-pipere szappanok. A bőrt bárszonyfinomá teszi.

Árak: Anatherin-szájvíz 50 kr., 1 frt és 1 frt 40 kr., Anatherin fogpasztája tégelyben 1 frt 22 kr., Aromatikus fogpasztája 35 kr., Fogpor dobozban 63 kr., Növény-szappan 30 kr., Napraforgó szappan 40 kr., Venus-szappan 50 kr. E szerék kaphatók: S.-a.-Ujhelyben: Zlinsky J., Kinsessy P. és Cs. Buday A. gyógyszerészeknél és Szentgyörgyi V. kereskedőnél.

Dr. POPP J. G. udv. fogorvos urnak.

Cs. és kir. kiz. szabadalmazott Anatherin szájvízét vegyészeti tanműhelyemben a legszorgosabb vegyi vizsgálatnak vetettem alá, melynek eredménye, hogy:

Anatherin-szájvíze kizárólag a legjobb minőségű alkatrészekből áll, melyek a nékik tulajdonított gyógyerővel teljes mértékben bírnak és tudományos tapasztalatok alapján kellő szakértelemmel vannak összeállítva, úgy hogy a szájvíznek használata bármily fog és szájbajoknál általában az igazsághoz képest bárkinek legmelegebben ajánlható.

Dr. WERNER
a boroszlói vegyész i. intézet igazgatója, gyógyszerész és hitos vegyész.

Hamisításoktól óvakodjunk!!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség tudomására hozni, hogy 24 év óta fennálló

fűszer- és vegyes kereskedésemet

a téli időnyre erősen ellátva a lehető legolcsóbb árakkal rendeztem be, s a nálam vett árúk úgy az árak, valamint minőségüket véve, a háztartásnál nagy megtakarítást hoznak.

Nevezetesebb áruimnak árjegyzéke a következő:

Kávé kilója 1 frt 60 krtól 2 frtig; különleges fajok 2 frt 20 kr.

Czúkor egész süveg	kilója	44 kr.
kimérve		46 "
koczka		47 "
liszt		47 "
Rizs-kása 1 kilo 16 krtól		36 " ig.

Liszteket a napi árakban minden fajban.

Szappan szegedi 1 kg, 28 kr. táblába 1 kgr. 26 kr. kernbarna

Petroleum szalon

 amerikai 1 csillag

 császárföldi

 3 rózsás amerikai

ugyancsak literenkint 4 krral olcsóbban.
A legjobb minőségű „**Apolló-gyertya**” 1/2 kilos csomag 6-os, 8-as — 36 kr.
Ugyanaz bécsi font, 560 grammos 4-es 6.8 a — 42 kr.
Kapható mindenkor saját készítményű **patkány- és egérintő** szerem, nem veszélyes és egészen biztos hatású!
Továbbá ajánlom nagy raktáromat mindenféle bel- és külföldi **rum- és cognakból** és ipari czélokra engedélyezett **szeszt** a legolcsóbb napi áron.

Tisztelettel

Malártsik György.

Gazdasági gépraktár.

BEHYNA TESTVÉREK

vas- és fűszerkereskedőknél Sátoralja-Ujhelytől megrendelhetők **többféle színű**

márvány és granit

síremlék és asztallemezek

a legolcsóbb áron.

Többféle mintakövek és rajzok megtekinthetők.

Mindenféle ásványvizek.

Már megjelent és kiadóhivatalunkban kapható

„ZEMPLÉN NAPTÁRA”

az 1889-ik évre.

Hatodik évfolyam. — Ara 36 kr.

E nagy kelendőségnek örvendő naptár a kalendáriumi részén kívül 72 sűrűn nyomott nagy oktáv-lapra terjed s tartalma következő: 1889. Uj évi hangok. (Beköszöntő vers) E. S. tól, ügyes rigmusokban. Arcképcsarnokában *Matolai Etele* alispánnak jól sikerült fénynyomatu arcképével találkozunk, meleg hangú jellemrajz kíséretében. Ezt követi *II. Rákóczi Ferenc fejedelem bujdosása* című becses történeti dolgozat, pompás kivitelű képpel, melynek felirata: *II. Rákóczi Ferenc Rodostón*. A nagy szabadsághős emlékeztetének szentelt sorokat Boruth Elemérnek *Borsi — Rodostó* című gyönyörű előgíaja koronázza meg. Rendkívül érdekesítő történeti elbeszélést irt *Zombori Gedő* ismert novelistánk e címen: *Mikor a király mulat*. Ezután még két kép következik: az e.-bényei fürdő és az imregi kolostor, mely utóbbihoz a szövegét *Petrovics Elek* írta. *Szabó Sándor* és ifj. *Técsi József* csinos kis dalokkal kedveskednek az olvasónak. Az adomák jóízűek és distingválta. A hasznos tudnivalók aranytanácsokat tartalmaznak. A kvázi hivatalos rész, vagyis a »zempléni vármegyei kalauz« tartalmazza: 1. Zemplén vármegye bizottsági tagjainak legújabb névsorát. 2. A szakbizottságok, küldöttségek és választmányok névsorát. 3. A vármegyei tisztikar, segéd-kezelő és szolgazemélyzet névsorát a szolgálati évek feltüntetésével. 4. A vármegye területén lévő állami hivatalok személyzetét. 5. A tanári és tanítói testületeket. 6. A vármegye területén lévő 451 községnek közigazgatási beosztását, lélekszámát, közs. bírák és jegyzők névsorát a szolgálati idő megjelölésével. 7. Végül emlékeztető táblázatot ad a községi előjárók munkarendjéről. Mindezekből látható, hogy a »Zemplén« naptárának anyaga hangya szorgalommal van összeállítva s magában foglalja mindazt, amire vármegyénk minden intelligens lakosának lépten-nyomon szüksége lehet. E csinos irodalmi portékának ára potom **36 kr.**

A „Zemplén” kiadóhivatala.

Nyomatott a »Zemplén« gyorsajtóján, S.-a.-Ujhelyt.

Eddig még fölülmulhatatlan.

Maager V.-féle
cs. kir. szab. valódi tisztított

CSUKAMÁJOLAJ

Maager Vilmostól, Bécsben.

Az első orvosi autoritások által megvizsgálva, könnyű emészthető hatása végett gyermekek részére is, különösen ajánlható; mint legtisztább, legjobb, legeredetibb és általánosan elismert leghatásosabb gyógyszer mell- és tüdőbetegség ellen, gümő, sömör, daganatok, bőrkiütések, mirigybetegség, gyöngeség stb. ellen.

1 üveg sárga olaj 1 frt, 1 üveg fehér olaj 1 frt 50 kr.

Kaphatók a gyári raktárban:

Bécs, III. Bez. Heumarkt Nr. 3.,

valamint valódi minőségben Ausztria-Magyarország gyógyszerházaiban és minden nagyobb fűszerkereskedéseiben.

Sátoralja-Ujhelyben: csak *Zlinszky J.* ur gyógyszerházaiban.

9-18

Ház-bérbeadás.

A főutcán a 9-ik számú ház emeletén 6 szobából álló lakosztály, melyből 2-3 külön bejáratu szoba al-bérletbe is kiadható, cseléd-ház, kamara és ahhoz tartozó mellékhelyiségekkel, esetleg istálló és kocsiszínnel a jövő évi április 24-től kiadó. Bővebb fölvilágosítást nyújt a kiadóhivatal.

Január 1-vel új előfizetést nyitunk a

XIX. évf. „MERCUR” XIX. évf.

hiteles sorsolási tudósítóra.

A „MERCUR” az összes bel- és külföldi sorsjegyek, záloglevelek, elsőbbségek, kötvények, részvények stb. teljes, pontos és könnyen áttekinthető sorsolási jegyzékét közli. A „MERCUR” pénzügyi részében az európai pénzpiac általános helyzetét illető cikkek tartalmaz, valamint minden a nemzetgazdaság, kereskedelem és közlekedésügy terén előforduló tudnivalót illető híreket és közleményeket.

A „MERCUR” havonként 2-3-szor, nyomban minden fontosabb huzás után jelenik meg magyar és német szövegben.

Minden évi előfizető ingyen kapja a „Mercur”

sorsolási évkönyvét 1889-ik évre,

mely az összes 1888. év végéig kihuzott és még be nem váltott sorsjegyek jegyzékét tartalmazza. Ingyen adjuk továbbá az

általános sorsolási naptárt 1889-ik évre,

mely az összes európai sorsjegyek pontos huzási naptárát tartalmazza.

Ezen óriási anyaga daczára a lap előfizetési ára

égész évre csak **2 frt.**

bérmentes postai szétküldéssel együtt. — Próbá előfizetés fél évre 1 frt. — Mutatványszámok ingyen.

A „Mercur” kiadóhivatala Budapest, Dorottya-utca 12.

A cs. és kir. kereskedelmi ministerium tiszteletdíja.

Cognacs Naturels

BERGER, VOLK és Társátói
Dornbach-ban, Bécs mellett.

Árak:

Egész palack minőség szerint: frt 2.30 2.90 3.90 4.80
Fél : : : frt 1.30 1.60 2.10 2.55
Negyed : : : frt —.80 —.90 1.20 1.40

Felülmulhatatlan minőség, valódiságáért jótállás.

Külföldi termények hasonló tulajdonságokkal még egyszer oly drágák.

Dr. Rössler tanár, a cs. és kir. kísérleti állomás főnökének véleménye szerint ez az általa megtekintett telep a legokszzerűbben van berendezve. A

törvényes

vizsgálat alatt próbák, illetve kísérletek tettek, a melyek azt eredményezték, hogy e cognacs tiszta borle-párolás (destillat) s ennél fogva

gyógyhasználatra
különösen alkalmas

Megszerezhető:

a raktár: **Bécs, Kärtnerstrasse 15**

és a hirnevesebb fűszer- és csemege-kereskedések által.

S.-a.-Ujhelyben kapható: Szentgyörgyi Vilmos és Deutsch József Fia kereskedésében.

Cs. és kir. állami díj.